

„Fontos leszögezni: minden olyan követelés jogos, mely az egyházakon számon kéri a pártpolitikai semlegességet. A kritikus megnyilatkozások egybeesését azonban hiba lenne ez utóbbi megsértéséért értékelni, még a választási év hajnalán is.”

► *Kampánykérkép* – 8. oldal

„Az evangélikus Jánosz hite tárgyává teszi Mozartot, és ezzel súrolja a pseudoreligió, vagyis a valláspótlék határát. Ezek után talán értjük, hogy a kultúra Mozartjából hogyan lehet Mozart-kultusz. A szép élvezetéből vallási áhítat, ember csinálta menny.”

► *Kultusz vagy kultúra?* – 6. oldal

„A Bibliát olvasva azt tanulhatjuk, hogy a szeretet törvénye azt mondja: menjünk, és segítsünk a rászorulóknak, a gyengébbeknek.”

► *Afrika missziója Tolnában* – 7. oldal

Betegágyon a kórházlelkész ► 3. oldal
Régi magyar prédikációk ► 3. oldal
Balczó András hűségnyilatkozata ► 4. oldal
Himnuszunk fordításai... ► 5. oldal
Megtérés ► 9. oldal
Egy költő Erdély „zúgából” ► 10. oldal

SEMPER REFORMANDA

„A madár dalol, s örül annak, amit tud, nem zúgolódik azért, mert nem tud beszélni. A kutya vidáman szökdel, és megelégedett, holott nincsen értelme. Minden állat megelégedett, és szeretettel, dicsérrel szolgál Istennek, csak az ember csalfa, önző a szeme, telhetetlen, és hálátlansága és gőgje miatt képtelen a megelégedésre; a legfelsőbb és legkiválóbb szeretne lenni, Istent nem akarja tisztelni, hanem elvárja, hogy Isten tisztelje őt.”

► *Luther Márton: A jó cselekedetekről (Takács János fordítása)*

Az ökumenikus imahét martfői záróünnepén – Tamási József plébános meghívására – Gáncs Péter püspök prédikált a Szent Tamás római katolikus templomban. A kisvárosban '94-ben katolikus, '96-ban pedig református templom épült. A népszámlálási adatok szerint kilencvenkilenc martfői vallotta magát evangélikusnak. Pásztorlásuk Pathó Gyula szentes-tiszaföldvári lelkész feladata.

FOTO: WISZKENDZSKY ANDRÁS

A magyar kultúra napja

Evangelikus iskolák országos versenye

► Az idén már negyedik alkalommal ünnepelték művészeti versenyyel evangélikus diákok a magyar kultúra napját. Az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium által meghirdetett országos megmérettetésen ebben az esztendőben is szép számmal vettek részt: január 20-án huszonhét szavaló és tizenhárom népdaléneklő diák produkcióját értékelte a szigorú zsűri. A már hagyományosnak számító esemény megrendezéséhez az iskola a Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási Osztályától kapott anyagi segítséget, ez tette lehetővé az esemény színvonalas megrendezését.

► *Írásunk az 5. oldalon*

Megemlékezések határon innen és túl

A magyar kultúra napján a Himnusz születésének 183. évfordulójára emlékeztek január 22-én, vasárnap Szatmárcsékén. Kölcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon írta a költeményt a szatmári településen. A település református templomában tartott ünnepségen – amelyen a kormány képviselőjében Veres János pénzügyminiszter vett részt – ökumenikus istentisztelet keretében Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke és Bölskei Gusztáv, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, a tisztántúli egyházkerület püspöke hirdetett igét. A szertartás után a megemlékezés résztvevői a szatmárcséki református temetőben főhajttással tisztelegtek Kölcsey Ferenc sírjánál.

***

Erdélyben a politikai, a tudományos, a kulturális és az egyházi élet legjelentősebb helyi képviselőivel találkozott múlt szombatán Szili Katalin. Az Országgyűlés elnökét a magyar kultúra napja alkalmából hívták meg Marosvásárhelyre a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) vendégeként. A házelnök vasárnap délután Nagyváradra utazott. Itt először a püspöki palotában folytatott megbeszélést Tempfli József katolikus püspökkel, valamint a város evangélikus és unitárius vezető lelkészeivel, este pedig részt vett és köszöntőt mondott a színház és kultúra napja alkalmából rendezett díszünnepségen a Nagyvárad Színházban.

► MTI

Ünnepi est a Művészetek Palotájában

► **Nemzeti imádságunk, a Himnusz születésnapja a magyar kultúra napja. Ez alkalmából az idén is országsszerte összegyülekeztek mindazok, akik ápolják és figyelemmel kísérik a Kárpát-medence szellemi életének múltját, jelenét és jövőjét. Budapesten, az alig egy éve felépült Művészetek Palotájának hangversenytermében a Németh László Kulturális Alapítvány rendezett ünnepséget január 22-én. Az estre a történelmi egyházak vezetői is meghívást kaptak.**

A rangos eseményen a Budapesti Filmharmóniai Társaság Zenekara és a Danubia Szimfonikus Zenekar – Györfványi Ráth György vezényletével – Dohnányi, Brahms, Kodály és Bartók műveiből adott elő. Köszöntőjében az alapítvány elnöke, Pálkás József elmondta: a kultúra varázslat, mely érző, értő és alkotó emberré avat minket. A magyar kulturális élet szereplői – éljenek és alkossanak bárhol a világon, s műveljék a kultúra bármely területét – mindenekelőtt értéket teremtenek, amelynek gyökerei magyar gyökerek. A magyar kultúra nemzetünk megmaradásának biztosítéka. „S ahogyan a világnak nincs értelme haza nélkül, a hazának nincs levegője kultúra nélkül” – fejezte be ünnepi beszédét a volt oktatási miniszter.

A telt házas est folyamán nem csupán jelképesen formálódhattak egy egészé a Kárpát-medence művészei. A Vörösmarty Mihály, Csengyei Dénes, Juhász Ferenc és József Attila szellemi örökségéből színpadra vitt darabot a beregszászi, szabadkai, nagyvárad, komáromi színház színészei adták elő prózában, táncban, zenében.

Pártpolitizálástól mentes ünnepi beszédében Orbán Viktor, a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség elnöke a magyarokról és a kultúráról szólt. Kiemelte, hogy Budapest utcáin ma nem egykönnyen lehet találkozni a magyar kultúrával. Bármilyen más kultúrával hamarabb lehet kapcsolatot találni, legyen az észak- vagy dél-amerikai, nyugat-európai, esetleg afrikai. „Ahogy elöntött minket a világ minden tájáról a kulturális termékek áradata, mi, magyarok valahogy elbizonytalanodtunk. Ezért nehéz ma hazánkban szembetalálkozni a magyar kultúrával” – fejtette ki a pártelnök. Továbbá hangsúlyozta: „Új színházakat, múzeumokat, hangversenytermeket, alkotóházakat, operákat, művészeti palotákat kell építenünk, mert ezek lehetnek a nemzeti kultúra erődítményei és védőbástyái.” Szólt arról is, hogy az előttünk álló években a globalizációt kell megszelídítenünk és a magunk javára fordítanunk. „Adjon a Gondviselő elegendő erőt, hogy a magyar kultúrában véghezvigyük a változást!” – zárta végül gondolatait Orbán Viktor.

Végül álljon itt az ünnepségen elhangzott idézet Vörösmarty Mihály Jólát című verséből: „Mert még neked virulnod kell, o hon, / A szellemek kincsével gazdagon. / Fut, fáradsz sok idegen. / Miért? hogy tájja meglegyen, / S mi tőlük várjuk a csodát / Főlkészni e hazát? / E jog nekünk / Szent örökünk. [...] És még neked virulnod kell, o hon, / Mert Isten, ember viraszt pártodon.”

► HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Egész évben ökumené

► **Az ökumenikus imahét minden év januárjában arra is emlékeztet bennünket, hogy a keresztények továbbra is megosztottságban élnek szerte a világon. Jó azonban látni, hogy bizonyos események alkalmával átléphetők a felekezetek közötti válaszfalvonalak. Mint minden évben, az imahét ezúttal is ökumenikus ifjúsági istentisztelettel zárult a fővárosban, amelyen katolikus, református, ortodox, evangélikus, baptista, metodista lelkészek és fiatalok szolgáltak együtt január 22-én, vasárnap.**

Idén is megtelt Lágymányoson a Magyar Szentek temploma fiatalokkal, akik az egyetemi és más budapesti gyülekezetekből érkeztek, hogy együtt demonstrálják a Krisztus-hívó fiatalok egységét, amely –

egyházak közötti ökumenikus együttműködés, mely a „párbeszéd” és a „közös nyilatkozatok” szintjén nyilvánul meg. A fiatalok a legtöbb esetben szinte nem is tudják, hogy pontosan mely kérdések választják el egymástól az egyes felekezeteket. A hétköznapi együttműködésnek a felekezetek fölött kell állniuk, mert csak így vagyunk képesek hatékonyan reagálni az egyházakat az ifjúsági munka területén érő kihívásokra.

Az e téren történő együttműködés egyik legjobb példája az Ökumenikus Ifjúsági Iroda (ÖKI), amelyet a katolikus, a református és az evangélikus egyház alapított 2000-ben. A három egyház felismerte, hogy az ifjúsági munka terén való közös fellépés mind egyházaink együttműködése szempontjából, mind a magyar társadalomban betöltött szerepükben adódóan nagy jelentőségű. A gyakorlati megvalósításból adódó feladatok összefogására a három keresz-

vább az egyházakhoz tartozó ifjúság érték- és érdekképviselete, illetve közéleti szerepvállalásának a segítése. E célból rendszeres a kapcsolattartás az ifjúságpolitika kormányzati és civil szakembereivel, közösségeivel.

Az ÖKI legismertebb munkaterülete az ifjúsági fesztiválokon kifejtett missziós munka, a Közös Pont missziós sátor megszervezése és vezetése. A tapasztalat azt mutatja, hogy a sátorba betérők által feltett kérdésekre – például jó és rossz problematikája, a szeretet és a gyűlölet, a szenvedés témája –, amelyek a nem vallásos embereket elsősorban érdeklik, a különböző felekezeteknek szinte ugyanaz a válaszuk.

A felekezetek közötti közös pont azonban a Jézus Krisztusba vetett hit, amelyet mindannyiunknak hirdetniünk kell és meg kell élnünk a világban, s amelyben mindannyian egyek vagyunk. Ezért minden felekezet felelős Krisztus testének darabok-

A 2006. évi ökumenikus imahetet hivatalosan záró ifjúsági istentisztelet szolgáltatói a Magyar Szentek templomában

mint az az igehirdetésben elhangzott – sokszor szorosabb, mint feltételezik. Hiszen az emberek életében jelen lévő ökumené túlmutat a dogmatikai vitákon, és több dolog köti össze a különböző felekezeti hívőket, mint ahány elválasztja őket egymástól. De mi történik egész évben, milyen ökumenikus tevékenység folyik az ifjúság körében?

Nos, az ökumenének a hétköznapiokban való megélése, megvalósítása sokkal előrébb tart a fiatalok között, mint az

tény egyház állami támogatást is felhasználva hozta létre az irodát. Az ÖKI feladata – többek között – az ifjúsági munka közös területeinek információgyűjtéssel, szervezéssel, kiadványokkal, források felkutatásával való támogatása.

Az ÖKI a három egyház ifjúsági munkatársai számára rendszeres találkozókat szervez, valamint a különböző köztestületekbe, tanácsokba delegált egyházi képviselők munkájának segítését, koordinálását végzi. Az iroda feladata to-

ra szaggatásáért; ebben mindenkinek egyenlő része volt. „Kifelé” azonban segítségünket kell hangsúlyoznunk, mert csak így vehetjük fel a versenyt az egyre jobban elanyagiasodó világgal. Nemcsak az ökumenikus imahét keretein belül lehet és kell együttműködnünk, hanem a mindennapi életben is szükség van a „hétköznapi ökumenére”, amint ezt az Ökumenikus Ifjúsági Iroda is példázta.

► BARTHEL-RÚZSA SZOLT egyetemi lelkész

FOTO: BOTTA DÉNES

É L Ő V Í Z

Kvízkérdés

Egy televíziós vetélkedőn a következő kérdést intézték a nézőkhöz: „Melyik ünnephez fűződik a betlehemes játék? A lehetséges válaszok: piñkösd, húsvét, vízkereszt vagy karácsony.” Meghökkenem. Ez is lehet kérdés? Vagy annyira könnyű erre válaszolni, hogy nagy tömegek jelentkezése várható, s ez anyagi hasznot jelent a televízióknak?

Nem tudjuk, hányan válaszoltak, és milyen arányban tippeltek. Mindig akadnak olyan emberek, akik maguktól értetődő kérdésekre nem tudják a választ. A kérdésfeltevők nyilván arra is gondoltak, lesz, aki rosszul tippel. Vanak válaszok, amelyek nem lehetnek kérdésesek. „Mivel édesítünk? Sóval, paprikával, borssal vagy cukorral?” Ezen a kérdésen mindenki nevetne, azt hinné, viccelnek vele. A betlehemes játékkal kapcsolatos kérdés mindazonáltal valóban elgondolkasztó. Ennyire eltávolodtunk volna a népi vallásosságban gyökerező hagyományainktól?

A karácsonyt évtizedeken át hivatalosan fenyőünnepként ünnepelték. Voltak, akik szenteste fenyőfáról szóló dalokat énekeltek.

Ezen a karácsonyon sokszor hallottam a „szeretet ünnepe” kifejezést. Kifejeztük családtagjaink, barátaink iránti szeretetünket. Mi, keresztények azonban egy magasabb rendű szeretetet kapunk Istentől, aki Fiát küldte közénk, s mi Krisztus születését ünnepeljük karácsonykor, azét a Krisztusét, aki Betlehemben született. „Üdvözítő született ma nektek...” (Lk 2,11)

Vízkereszt elmúlt már, közeledik a húsvét. S ha megkérdezik tőlünk, mit ünneplünk húsvétkor, számunkra ez ne legyen kérdés: Jézus feltámadását! A hímes tojás, a locsolkodás csak szép néphagyomány – mint a betlehemes.

■ CSABA PIROSKA

Egy régi imádság

1700 éve született a legrégebbi ismert szír író

„Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájában fekédnék le, te ott is ott vagy.” (Zsolt 139,8) – Titokzatos igazgatsz te mindent, Urunk, és mindenhol el vagy rejtve. A magasban jelen vagy, és a magasság nem érez téged. A mélyben ott vagy, és lényedet az nem fogja körül. Csodálatos vagy te, akárhol is keresünk. Közel vagy, és mégis távol: ki ér föl hozzád? A kutató lélek minden érzésével sem képes erre! Csak a hit közelít meg téged, csak a szeretet, csak az imádás. Ámen.

A szír származású Efrém, a legrégebbi szír író, a szír irodalom legjelentősebb alakja ezerhatszáz évvel ezelőtt, 306-ban a mai Törökország területén, Niszibiszben született. Szülei keresztények voltak, akik tanították tehetséges gyermeküket. Efrém tizenhét éves korában megkeresztelkedett, és szülővárosának iskolájában tanított. Amikor a perzsák 363-ban elfoglalták Niszibisz, elhagyta otthonát, és teljes visszavonultságban, imádkozva és elmélkedve remeteként élt egy sziklabarlangban.

Később Edesszában (ma Urfa) újra nyilvánosság elé lépett. Elsőrendű feladatának tekintette a Szentírás kutatását és magyarázatát. Irodalmi munkássága kiemelkedő. Nagy hatásúak voltak polemikuss beszédei, a hit titkait megragadó költeményei, dallamos himnuszai. Számos éneke ma is megtalálható a szír liturgiában. 373-ban Edesszában halt meg.

MADOCSEI MIKLÓS

LAPUNK
A VILÁGHÁLÓN:
WWW.EVELET.HU

VÍZKERESZT ÜNNEPE UTÁN 4. VASÁRNAP – Ézs 51,9–16

„Isten nékem erőm, bizodalmam...”

A VASÁRNAP IGÉJE

ben aztán valószínűleg már „csupán” imádkozni akarnék és tudnék.

Az Urat kérdőre vonó és vádló emberből kegyelmet és szabadulást kérő teremtésmennyé válnék, és kiáltanék, mint a próféta: „Ébredj, ébredj, szedd össze erődöt, ó Úrnak karja! Ébredj, mint hajdanában, az ősrégi nemzedékek idején!” (9. vers) Ézsaiás példája nyomán visszaemlékeznek arra a sok jóra, amelyet Isten cselekedett az életben. Az ajándékokra, amelyeket ő adott. Szüleim és barátaim szeretetére, gyermekem mosolyára, korábban meghallgatott imádságokra, áldott csöndek-re. Arra, hogy hányszor tettem úgy, mint a zsolttáros. Kiáltottam a mélységből, és reménykedtem abban, hogy az én Uram, az Úr meghallja hangomat.

Reménység szerint emlékeztetném magamat arra, milyen sokszor vált megtapasztalt valósággá a „közhelyes” igazság: Isten soha nem hagy el, a legnagyobb bajban pedig végképp nem távolodik el attól, aki hozzá fordul panaszával. Ahogy a Szentírásban olvassuk: „Közel van az Úr mindenkihez, aki hívja, mindenkihez, aki igazán hívja.” (Zsolt 145,18)

Isten szerető Isten. A mai vasárnap igéje is arra a – talán már unalomig ismételt és mégis elégszer el nem mondható – tényre emlékeztet, hogy az Úr a vigasztaló. Ha ő bátorít, ő, aki az eget és a földet alkotta, akkor nincs kitől vagy mitől félnünk, legyen bármilyen a gazdasági vagy a politikai helyzet, legyenek bármilyen magánéleti problémáink. Még a gyászban is ő tud csak igazán megvigasztalni bennünket és segíteni abban, hogy tudjunk és akarjunk is továbblépni.

Arra nincs ígéretünk, hogy hitünk által elkerül minket minden baj és betegség. Mégis bizonyos, hogy Isten akkor is meghallgat bennünket, amikor nem az történik, amit szeretnénk. Ilyenkor sem az Úr karja bizonyul erőtelennek. Bár értelmünk nem talál magyarázatot, hitünk beéri Isten válaszával: „...amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, és az én gondolataim a ti gondolataitoknál.” (Ézs 55,9)

„Ébredj, ébredj...” – szölongatta Ézsaiás az Urat. Pedig nagyon is jól tudjuk, hogy nem neki, Istennek, hanem nekünk kell felébrednünk. A Teremtő soha nem alszik, mi vagyunk azok, akiknek ébredésre, azaz lelki-szellemi megújulásra, napenkénti megtérésre van szükségünk. Az ehhez vezető úton a mennyei Atya már meg is tette az első lépést. Fiát adta értünk, aki a keresztben halt meg bűnein-

kért. Mert Isten előbb szeretett minket, mint ahogy mi szerettük őt.

„Az én népem vagy!” – hangzott egykor a prófétái emlékeztető Izrael népének, és hangzik nekünk újra ma is, most is. Jézusért mi is Isten népének tagjai, a Teremtő gyermekei vagyunk. Bűnből megváltottak, szabadok a beteljesedett, élettel teli életre. Olyanok, akiknek nemcsak a múltjuk és a jelenük része Isten üdvtervének, hanem akiknek a jövőjük is az ő kezében van. Annak a kezében, aki azt mondja: „...újra kifészíttem az eget, és alapot vetek a földnek...” (Ézs 51,16)

Ezt az új eget és új földet várjuk az ő ígérete szerint. És addig? Amíg az új teremtés ideje elérkezik, várakozunk. De ne legyünk télenek, hanem imával, oda-szánt étellel szolgáljuk az Urat, példát mutatva egymásnak és a világnak.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Imádkozzunk! „Isten nékem erőm, bizodalmam, / Nyugodalmam, / Süjtson bár sok fáj-dalmam. / Én hatalmában / Bízom s oltalmában / Éltetem folytában. // Semmi engem tőle el nem választ, / Látom már azt, / Hogy rám jót csak ő áraszt. / Támogat engem / Erőtlenességben / És ínségben. // Mindenkori azért csak őt áldom, / Őt imádom, / Míg élek e világon. / Szívemet intem: / Erős vár az Isten, / Más üdvöd nincsen!” Ámen. (EÉ 338,1.3–4)

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mindenható, örök Isten, mennyei Atyánk! Az egész világ a te alkotásod, te teremtéssel harmóniát a káoszról. Könyörölj irgalmasd tartja fenn továbbra is otthonunkként földünket. Mindenhatóságodban és végtelen szeretettedben bízva könyörgünk hozzád.

[Lektor:] Könyörgünk a teremtett világért. Ne engedj, hogy felelőtlenségünkkel, csak gazdasági, gazdasági szempontokat szem előtt tartva lakhatatlanná tegyük nekünk ajándékozott lakóhelyünket. Éleszd fel bennünk a vágyat arra a harmóniára, amely benned él, és teremtésedet átjárja. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket.
[Lektor:] Könyörgünk azokért, akik akár fizikailag, akár lelkiileg nem találnak otthonra ebben a világban, akik idegenné válnak saját hazájukban, saját családjuk körében, akik mindenkitől kitaszítva, magányosan élnek közöttünk. Segíts mindazok munkáját, akik eny-

híthetnek a kitaszítottak szenvedésén. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket.
[Lektor:] Könyörgünk hazánkért és az itt élő emberekért, népekért. Add, Urunk, hogy tisztelni tudjunk országunk szépségeit, múltját. Add, hogy tisztelni tudjunk azokat a mindennapjait más kulturális háttér határozza meg, mint a miénket. Kérünk, te segíts elviselhetővé szelídíteniünk a közöttünk lévő nézetkülönbségeket, vitákat. Add, Urunk, hogy megtaláljuk azokat a területeket, ahol csak közösen tehetjük szebbé, igazabbá, élhetőbbé hazánkat. Jézus Krisztusért kérünk,
[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket.

[Lektor:] Könyörgünk egyházadért, gyülekezetünkért, amelyet azért hívtál el, hogy tanúskodjék rólad ebben a világban. Áldásod kísérje mindazok szolgálatát, akik meghallották hívásodat, és életükkel, szavaikkal

követésére indultak. Könyörgünk, te tedd egy testté egyházad közösségét. Add, hogy valósággá legyen közöttünk mindaz, amit igédben tudtunkra adtál az egyház közösségéről. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket.
[Lektor:] Könyörgünk országod teljességre jutásáért. Köszönjük neked irgalmas türelmedet, amellyel arra vársz, hogy minden ember eljusson igazságod megismerésére. Köszönjük neked, hogy abban a reménységben élhetünk, hogy örökre bekötözöd e világ sebeit – azokat a sebeket, amelyeket mi ütünk rajta, azokat a sebeket, amelyeket a világ üt rajtunk, és azokat a sebeket is, amelyekkel egymás életét keserítjük meg. Köszönjük neked, hogy megromlott világunkat újra a békecsillag, a harmónia felé kormányozd Jézus Krisztus, a mi Urunk által.
[Gyülekezet:] Ámen.

VEGYÜK KÉZBE A LITURGIKUS KÖNYVET 3.

Kereslet? Nem! Kínálat!

LITURGIKUS SAROK

► **Újra meg újra hangsúlyozzuk: az ad-ventben megjelent Liturgikus könyv (LK) lehetőségeket kínál. Többről van azonban szó, mint a szerzők és szerkesztők által kínált gazdagabb liturgikus anyagról. A liturgia lényege szerint nem azon alapul, hogy mit várnak tőle, hogy mire van érdeklődés, kereslet. Az istentisztelet mindig az Úristen gazdag kínálata. Ő keres meg igéjével, szeretetével, neki van mondanivalója számunkra, neki van bőven áldása az áldatlan világban élő gyermekei számára.**

A Liturgikus könyv gazdagabb lehetőséget kínál az igeolvasásra. Az eddigi két olvasmány helyett alkalom nyílik arra, hogy három összefüggő bibliai szakasz csendüljön fel az igeliturgiában. Nem feleldhetjük azt sem, hogy nem csak ez a két vagy három olvasmány szólalt meg bibliai szövegeket az istentisztelet folyamán. A zsolttárban, a kegyelemhirdetésben, a Kyrie mondataiban, az áldó formulákban, a responzumokban, sőt egyes imádságokban is felhangzik szentírási idézet. Az összefüggő igeolvasás azonban más funkciót tölt be. Abban segít, arra indít, hogy el tudjunk mélyedni egy-egy bibliai szakasz gazdag tartalmá-

ban, belső összefüggéseiben. Tanítást ad, hogy életünket miként járhatjuk Isten tetszésére. Int azzal, hogy törvényében életünk visszasságaira mutat rá. Táplál úgy, hogy az élet kenyeréből nem csupán morzsákat, hanem egy nagy szellet ad tányérunkra. Örömhírt közöl azáltal, hogy Isten drága szeretetét, mindennél értékesebb kegyelmét tárja elénk.

Nem üres formalitás tehát, ha bibliai szakaszok az eddiginél is nagyobb számban kerülnek elénk. Tudom, hogy nem a mennyiség a döntő, mégis az a kereszténység évezredes tapasztalata, hogy jó, ha minél nagyobb mértékben kitesszük magunkat az ige hatásának. (A nap sugara is akkor érik el az embert, ha kimegy az árnyékból, és kiteszi magát a sugárzásnak...) Hogy miként „működik” az ige, nem tudjuk. Ott és akkor, ahol és amikor Istennek tetszik, élővé teszi számunkra az írott és hallott szót, s megszólal benne.

Igére van szükségünk. A legnagyobb büntetés, ha az Isten hallgat. Márta és Mária evangéliumi története, amelyben arról esik szó, hogy mi is az az egyetlen dolog, amely valójában szükséges (Lk 10,38–42), arra készlet bennünket, hogy minden lehetőséget megragadjunk az ige olvasására és hallgatására. Fontosabb ez bármi másnál. Valójában csak erre az egyre van szükségünk. Az életet jelentő igére, az élet Igéjére. A LK céljának és feladatának érez-

te, hogy ehhez az istentisztelet medrének formálásával is hozzásegítsen. Egyben jelzés ez arra, hogy az ige egyházában egyre nagyobb súlya kell, hogy legyen az istentiszteletben is az ige hallgatásának. Tudom, hogy itt nem egyszerűen számokról van szó, mégis, a kétfokozú liturgiában, ahol az ige és a szentség egységére építünk, nem mellékes, hogy az olvasott ige milyen súllyal jelenik meg.

Evangélikusok számára fontos, hogy hitünk gyakorlásában, Istenre figyelmünkben a teljes Szentírást tartjuk a kezünkben. Amikor értelmezzük az ígét, akkor is a teljes Szentírást figyelünk. A liturgia világa mindig jelekben, jelzésekben mutatja meg ezeket a gondolatokat, magatartási alapokat. A LK három olvasmánya – vagyis hogy olvasunk az Ószövetségből, olvasunk az apostoli leveleket egyikeből, és mindig olvasunk az evangéliumból – éppen ezt jelzi.

A Szentírás önmagát magyarázza – tartották reformátoraink. Ha nemcsak egy-egy mottó vagy önkényesen kiragadott szakaszt olvasunk, hanem a Szent-

írás több részletét is egymás mellé helyez-zük, az értelme is könnyebben megnyílik előttünk. Ha az evangélium előtt megszólal az üdvösségtörténet ószövetségi háttere, ha a jézusi szavak és az evangéliumi történetek után megszólalnak az apostol konkrét következtetéseket és feladatokat megfogalmazó szavai, akkor nem csupán Isten mai szolgálatának magyarázatai hangzanak el, hanem az igehirdetés, az élő igemegszólaltatás része az, hogy a Szentírás önmagát is magyarázza.

Nem kötelező – hangzott a Liturgikus könyv sok részletével és egészével kapcsolatban. Ez itt is igaz. Lehetséges az eddigi gyakorlat követése is, az, hogy az istentiszteletben egy olvasmány és egy igehirdetési alapige hangzik. De lehetséges az is, hogy egy szakasszal (és egyben egy műfajjal) gazdagabb legyen az olvasmányok rendje.

A fent felsorolt indokok talán biztatást adnak arra, hogy a kereszténység ősi gyakorlatába csatlakozva bőségesebb olvasmányrenddel tartsuk istentiszteleteinket. (Minden egyes kis lehetőséget kihasználva, hogy Isten „szóhoz jusszon”) Ott pedig, ahol az időkeretek vagy más szempontok arra készítenek, hogy rövidebb rendet használjunk, tegyük ezt, természetes módon, hiszen szabadságunk erre is adva van.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

NEM SZÓSZÉKRE VALÓ TÉMÁK

Vizsgáztak a potenciális pályázók

► **A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület elnöksége első alkalommal szervezett pályázati tanfolyamot az egyházkerület területén lévő gyülekezetek képviselői számára. Az ötnapos tanfolyam előadásaira novemberben, valamint január második hetében került sor; végül mintegy harmincan vehették át a sikeres vizsgázóknak járó oklevelet.**

Ittész János püspök a tanfolyam végén – az oklevelek átadása előtt – zárszavában elmondta, hogy reménye szerint a jövőben a gyülekezetek az itt képzett kép-

tőpáloskodó halogatástól, amely komolyan veszélyezteti ingatlanjaink állapotát, másfelől a hűbelebalázós akcióktól, vagyis attól, hogy egyesek a megvalósíthatóság legapróbb reménye nélkül vágiának bele sokmillió projektbe.

Hutflesz Mihály, a tanfolyamot szervező szombathelyi Limes Kft. ügyvezető igazgatója elmondta, hogy az egyház Magyarországon a hitéleti munka mellett nagyon sok társadalmilag hasznos tevékenységet végez. Ezek megvalósításához külső erőforrásokra van szüksége, amelyekhez hozzá is kell jutnia. Tapasztalata szerint az egyházak nincsenek felkészülve minden ilyen feladat elvégzésére. A szervezők az egyházkerületi gyülekezetek képviselői számára olyan kész-

A pályázati kiírásokban az egyház sokszor külön is „nevesítve van”. Ha mégsem, akkor számos esetben az egyházakozságek alapítványai és nonprofit szervezetei jogosultak arra, hogy pályázzanak. Ennek felismerése feltétlenül pozitívum, hiszen ez a lehetőség kitörési pontot jelent az egyházak számára.

Hutflesz Mihály – aki szombathelyi gyülekezetünk aktív tagja is – hozzátette, hogy a siker nemcsak a szakértői cégen múlik, hanem az előkészítettségen, a projektgazdán is.

A cél az volt ezzel a mostani tanfolyammal, hogy egyházunkban minél többen legyenek olyanok, akik tisztában vannak a pályázati mikéntjével. Hiszen az egyházak számarányukhoz mérten kevesebbet pályáznak, jóllehet igen sokat vállalnak át a társadalmi feladatokból.

Rátérve az anyagiakra az ügyvezető igazgató végül elmondta, hogy a pénz, a vagyon és a tőke fogalma egyiküinktől sem idegen, bár nem is szószerűre való témák. Viszont kell róla beszélni, hiszen az egyházak is szolgáltatásokat végeznek: szociális, karitatív, képzési, oktatási feladatokat látnak el. Cégük jelmondata szerint az anyagi javak szolgálnak, és nem uralkodnak. Hutflesz Mihály meglátása szerint az egyházkerület képviselőinek mindegyike úgy tudta kezelni ezt a kérdéskört, ahogyan az egy hívó emberhez, egy ilyen szervezethez illő.

A tanfolyam végén a szervezők és a jelenlévők azzal az elhatározással búcsúztak el egymástól, hogy februárban újra találkoznak Révfülöpon, és hogy ekkor kizárólag az egyházakat érintő pályázati módszereket fogják tanulmányozni.

■ MENYES GYULA

A tanfolyam résztvevői a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban

viselőkn keresztül anyagi forrásokhoz jutnak európai uniós pályázatokon. Óva intette viszont a jelenlévőket a két szélsőséges magatartásformától. Egyfelől a pa-

ségfejlesztési programot kínálnak, amely által ezek a munkatársak és szervezeteik képesek lesznek európai uniós források megszerzésére.

Régi magyar prédikációk

Régebbi irodalmunk iránt érdeklődő olvasóinknak egy vallásirodalmi műfaj egyetemi szöveggyűjteményét ajánljunk a figyelmükbe. Felsőszáz szerző hetvenhárom prédikációja olvasható teljes terjedelemben a *Régi magyar prédikációk – 16–18. század* című kötetben, amelyben evangélikus, katolikus, református és unitárius lelkészek igehirdetési követik egymást elkülönítés nélkül, szerzőik betűrendjében. Az összeállítók mellőzték a hitvitázó beszédeket, és nem a kuriózumokra figyeltek, hanem kiválasztott perikópák/textusok köré gyűjtötték egymással összevethető, irodalmilag is értékelhető szövegeket.

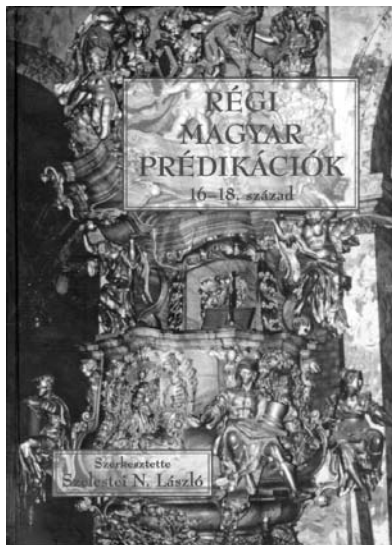
A különféle igehirdetési alkalmak századokon át szinte egyedüli lelki és irodalmi táplálékot jelentettek elődeink számára. A prédikáló papok elmondott be-

szédeiket gondosan megfogalmazva tették közzé, azokat prédikációs segédesszéknek és lelki olvasmányoknak szánták.

A Szent István Társulat gondozásában közzétett válogatást szövegűhűen kapja kézhez az olvasó. A rövid bevezető a műfaj történetéből és szabályaiból ad ízelítőt, a kötet végén a szerzőkről és a róluk szóló szakirodalomról lehet tájékozódni. A válogatásban szereplő evangélikus szerzők: Bornemisza Péter, Kultsár György, Sóvári Soós Kristóf, Szeniczai Bárány János és Zvonarics Mihály.

■ HUBERT GABRIELLA

Szelestei N. László (szerk.): *Régi magyar prédikációk – 16–18. század*. Szent István Társulat, Budapest, 2005. Ára 3800 forint.

Rövid részlet Kultsár Györgynek a vízkereszt utáni második vasárnapra a kánaai menyegzőről írt prédikációjából

Minémő úttal és kiknek akarattokból kell az házassághoz kezdeni?

Továbbá, ez megírás arra is int, hogy meggondoljuk, miképpen kezdjünk isteni félelemmel és tisztességgel az házassághoz. Ehhez pedig három dolog szükség: 1. Először, hogy igaz hűből kezdessék el az házasság, melyből az Úristennek parancsolatját és szerzését meggondolja az megházasulandó szömely és hűből keressen házastársat magának, mellyel egyetembe az Isten-től áldomást vehessen. Prov. 18, 19.

2. Másodszor, hogy Istenhez való imádságból kezdessék el az házasság, nem állhatatlanságból, részegségből avagy bujaságból, mert csak Isten áldomása az jó házastárs, Proverb. 19. Szükség azért, hogy az atyák, anyák könyörögjenek az Úristennek, hogy az ő gyermekjeiket házasságokban áldja meg mennyei áldomásával, mint Ábrahám cselekedék. Gen. 24.

3. Harmadszor, hogy nemcsak az megházasulandó szömelyeknek egyenlő akarattokból legyen az házasság, sőt az atyáknak, anyáknak, avagy tutoroknak is consensusokból, egyenlő akarattokból. Csalárdul azért atyjok, anyjok, avagy gondviselőjök hírek nélkül nem illik az fiaknak, leányoknak megházasodniok; az atyáknak, anyáknak sem illik erővel az ő gyermekjeiket affélékhöz kötelenziek, akiket nem szeretnek. Mely dolgot nemcsak az házasság szörzésének megírása bizonyít, holott azt mondja, hogy noha az paradicsomban több ember Ádám-nál és Évánál nem volt, de mégis nagy ceremóniával és egymás szeretetiből szörzék Isten: de még az patriarkáknak példájok is ugyan azont bizonejtja, mint Izsák házassága. Gen. 24., Jákobé, Gene. 29. és Sámsoné, Judic. 14.

Elköszön a kórházlelkész

„...emeljétek fel a szemeteket, és lássátok meg, hogy a mezők már fehérek az aratásra.” (Jn 4,35)

Amikor tudoműtétem után feltettem magamnak a kérdést: „Mi végre tetted ezt velem, Uram?” – a kórházlelkézi szolgálatot nyitotta meg előttem Isten. Felkészülésem segítették a dr. Bözörményi Dalma által vezetett hospice-tanfolyamok. A szolgálat végzésére vonatkozó hivatalos megbízást Harmati Béla püspökömtől kaptam a pesti oldal kórházaiba.

Nem hiszem, hogy véletlenül alakult úgy, hogy első szolgálati helyem a BM-kórház onkológiai osztálya lett, ahol természetesen nem volt hagyománya a lelkézi szolgálatnak. Először a nővérekkel, majd az orvosokkal alakult ki gyümölcsöző kapcsolatom. Nemegyszer otthon kerestek telefonon, és hívtak súlyos beteghez. Felhívták a figyelmemet konkrétan egy-egy beteg lelki igényére, amely – ahogyan egy nővér fogalmazott – akkor is aktuális, ha a beteg nem tudja kifejezni. Keresztelő és úrvacsora jelezte biztatásul, hogy munkám nem hiábavaló itt sem az Úrban.

Isten különös intézkedése folytán az elmúlt esztendőben kilenc alkalommal voltam a BM-kórház betege. Így már nem az ágytól ágyig való szolgálatom dominált, hanem a jelenlétem, hiszen Isten befektetett a betegek közé. Az orvosok többször leleményes szeretetükkel segítettek át krízishelyzeteken. A BM-kórház II. belgyógyászati osztályától ezért nem köszön el a kórházlelkész, de megköszöni lelkiismeretes, gondos munkájukat.

Minden kórháznak más a lelke, mások a lelkigondozói szolgálat lehetőségei. Az Országos Baleseti és Sürgősségi Intézetben – egyedülállóan a budapesti kórházak közül – működik egy lelkigondozói csapat dr. Egri László kézsebész, lelkigondozó, római katolikus diakónus vezetésével. Hálás vagyok Istennek, hogy tagja lehettem ennek a csapatnak. Kéthetenként jöttünk össze tízen-tizenketten esetmegbeszélésre, imádkozásra. Sokat jelentett, hogy volt ennek a közösségnek egy, a hívogatás szolgálatát végző nőtagja – Iza –, aki minden vasárnap reggel végigjárta a kórtermeket, hívogatott a szentmisére, és felírta azokat, akik mozgáskorlátozottak, ezért mozgásukhoz segítséget kérnek. Végül felhívta a figyelmet: van a kórháznak evangélikus lelkigondozó szolgálat, jelentkezzenek, akik igénylik. Nagyon nagy segítség volt számomra, hogy ezeket a neveket a portán már hétfőn átvehettem, és tudtam, kik várják a látogatásomat.

A Péterfy Sándor utcai kórházban a lelkigondozói munkám nélkülözhetetlen segítőtje volt Sárka, az organikus neurológiai osztály kedves főnővére. Csütörtök délután összegyűjtötte betegeit, és kézen fogva hozta őket az áhítatokra. Istentiszteletünkön volt néhány kintről bejáró beteg is. A faszori református gyülekezethez tartozó presbiter, László felkészülten helyettesített az igeszolgálatban, amikor én kórházban feküdtem.

Fontos figyelniünk az egyházatyák figyelmeztetésére: „Kegyelem, ha valaki végezheti a beteglátogatás szolgálatát. Aki nem látogat meg egy beteg testvért, gyilkosa annak, aki viszont jól látogat meg egy beteget, elvette szenvedésének hatodrésztét.”

Amikor a kórházlelkész elköszön, felmerül benne a kérdés: „Mikor és mit rontottam el?” Régi evangéliumi énekekkel biztatom magam: „Van még számomra is bocsánat...” Hiszem, hogy még szükség van rám.

■ BOLLA ÁRPÁD

Bővülő bonyhádi bibliotéka

► **A Gemenc Volán adományként felajánlotta ezeröttszáz kötetes megyei könyvtárát a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium számára. Az anyag leltárba vételéről és elhelyezéséről, illetve az iskola könyvtáráról Kolozsváry András intézményi könyvtárost kérdeztem.**

– Milyen jellegű könyvek alkotják az aján-dék állományt?

– Nagyon vegyes az összetétel, hiszen szakszervezeti gyűjteményről van szó. Kaptunk klasszikusokat és ideológiai jellegű műveket egyaránt, például Marxnak *A tőke* című írását. A szép-, illetve a szakirodalom jól hasznosítható, ezeket a köteteket igyekszünk a nagykönyvtárunkban elhelyezni. Az ifjúsági irodalom a kollégiumi bibliotékába kerül. Az ideológiai jellegű művekből kordokumentumként egy-egy példányt őrzünk meg. Az állomány egy része sérült, és vannak olyan kötetek is, amelyek nem illeszthetők be iskolai struktúránkba. E kötetek között a diákok válogathatnak, és hazavihetik a nekik tetsző darabokat.

– Mióta létezik a gimnázium könyvtára, és milyen kiadványokat őriznek benne?

– Alapkönyvtárunkat 1833–34-ben alapította a Tolna-Somogy megyei espreesség. 1870-ben költözött Bonyhádra az iskola, 900 kötetes állományát 1873-ban kezdték összeszerezni. 1891-ben nagy értékű gyűjteménnyel gyarapodott az állomány: Újlaky Kálmán tanár mintegy 600 kötetet hagyott a könyvtárra, közülük sok az ezeröttszáz–ezerhatszáz évekbeli származik. Ma is ez a legértékesebb része könyvtárunknak. Mintegy tízezer régi – múlt század előtti – könyvet őrzünk, a legrégebbit 1535-ben nyomtatták Baselban. Megtalálható nálunk egy 1612-ben kiadott, Károli Gáspár-féle Biblia is.

Muzeális értékű régi könyveink kutatási célokra természetesen a pedagógusok, diákok rendelkezésére állnak, de csak itt helyben. Sok régi teljes sorozatunk is van, ilyen például a tizennyolc

kötetes Pallas nagylexikon, továbbá – az iskola múltjából és jellegéből adódóan – természetesen a hittankönyvállományunk is jelentős. Jelenleg 42 ezer kötetet tartalmaz iskolai állományunk. A könyvtár nagytermében a 20. század második felének az irodalma található, ez mintegy 20-22 ezer kötet; a többi raktárban, illetve a kollégiumi könyvtárunkban van. Iskolai könyvtárként állományunkban jelentős mennyiséget képvisel a kötelező irodalom.

– Minden bizalommal folyamatosan bővül a könyvtár anyaga.

– Voltak időszakok, amikor nem az állománybővítés volt a jellemző. 1967-ben volt egy több ezer darabos selejtezés, az akkori ideológiának megfelelően... 1977-ben könyvtárunk állományából alakult meg az Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola több ezer kötetes bibliotékája. Addig itt volt Bonyhádon a megye pedagógiai szakkönyvtára is. Amikor 1980-ban az ELTE könyvtára felajánlásokat kért régi kiadványokból, klasszika-filológiai állományunk kétharmada oda került. Azóta azonban folyamatosan fejlődik a gyűjteményünk. Például mintegy hatvan különböző folyóirat áll látogatóink rendelkezésére.

Egyéb információhordozókkal is gyarapodtunk: DVD-ekkel, kazettákkal, és olvasótermünkben az internet is elérhető. Könyvtárunk a tanévben gyakorlatilag folyamatosan nyitva van. Tanórákat is szoktak itt tartani a kollégák, és az előbb említett eszközöket rendszeresen használják a gyerekek, lyukasórákon is gyakran betérnek a könyvtárra.

■ MÁTÉ RÉKA

„Isten felekezeti közösi fullajtárja vagyok”

Balczó András hűségnyilatkozata a pusztaszabolcsi katolikusoknál

A Pusztaszabolcs településnév lapunk olvasói közül azoknak lehet ismerős, akik a pécsi vasúti szárnyvonalon közlekednek, hiszen a település vasúti csomópont, illetve átszállóhely. A nem túl népes katolikus gyülekezeten kívül mindössze némi református szórvány él itt. A nagyközösi katolikus hívei a kilencvenes évek közepén értesültek templomuk különlegességéről: a második világháború idején vásárolt orgonájuk az eredeti állapotban fennmaradt legrégebbi kétmanuális barokk hangszer Magyarországon.

FOTO: NAGY BENCE

Balczó András pusztaszabolcsi vendéglátójával, Baltási Nándorral beszélget

Az elmúlt vasárnapon az ünnepi misek alkalmával megszokott telt ház várta, hogy meghallgassa – Baltási Nándor plébános szentbeszéde helyett – az ökumenikus imahét zárónapjára meghívott Balczó András biznyságtételét. A vendég pedig nyíltan vállalta ökumenikuságát: személyében olyan evangélikus papgyerekekkel találkozhattak a jelenlévők, akiknek katolikus a felesége, de mindketten a közeli református templomba járnak – „nem mintha a közös nevező hiányozna, pusztán csak azért, mert ott jó igehirdetést lehet hallani”. Balczó az ökumené jelentőségét hangsúlyozta akkor is, amikor elmesélte, hogy számára a főként katolikus szokásnak tekintett keresztvetés napi rutin, minden reggel ebéd után „bejelentkezik” Istenhez, és nem létezhet olyan teológiai állásfoglalás, amely őt elválaszthatná feleségétől, Mónikától, akivel tizenkét gyermeket neveltek fel.

A többszörös olimpiai és világbajnok sportoló előadásában arról a hűségről beszélt, amellyel Isten iránt kell viseltetnünk különálló személyenként és nemzetként egyaránt, hiszen a végítéletkor nemcsak az egyes emberek, hanem valamennyi nemzet is megméretetik majd. Aggodalommal töltötte el őt, hogy a köztársasági elnök újraválasztásának háttérdiszkrétívól eltávolították a magyar zászlót; valamint a liberális abortusz-törvények okozta „szellemi katasztrófa” ellen is felemelte a hangját. A szellemi után sorsszerűen következő fizikai katasztrófára példaként a Sri Lankán pusztító cunamit hozta fel: a sziget pont akkor érte a csapás, amikor a választási kampányban korlátozott keresztények a hegyek közé vonultak Krisztus születését ünnepelni, és csodák csodájára a keresztény templomokat elkerülte a pusztítás.

A személyes hűségről Balczó András elmondta, hogy az egyes embereknek ellen kell állniuk a sátni erők mesterkedésének, de nem azoknak a fegyvereivel és módszereivel, mert akkor hozzájuk hasonlóká válnak. A család, a korrupció, a hátrányos megkülönböztetés ellen fel kell szólalni, mint ahogyan az egyházi vezetők tették azt az egyházi iskolák támogatása körüli helyzet vagy legutóbb egy parlamenti párt óriásplakátkampánya kapcsán. A megalkuvás ugyanis nem keresztényi tett.

Ő maga akkor jutott hitre, amikor lelkész édesapjának a halálhírért megkapta. Addig úgy gondolta, hogy Isten csak „bizonyos idős emberek találta ki”, de egy pillanat elég volt ahhoz, hogy tudatára jöjjön Isten létezésének. És azóta ez az istenudat irányítja az életét. A kimagasló eredményeket felmutató sportoló évekig dolgozott lótrénerként is, de az elnyomó rendszerrel soha nem alkudott meg. Így hatvan-nyolc évesen – kellő élettapasztalattal a háta mögött – annak a páli kijelentésnek az igazát erősítette meg, mely szerint Isten nem rak ránk erőnkön felüli terhet.

Balczó András biznyságtétele után a gyülekezet elmondta az Apostoli hitvallást, majd a liturgia végén a hívek a Hymnuszt is elénekelték. Az alkalom ezután a nemrég épült gyülekezeti házban folytatódott, ahol szeretetvendégség keretében beszélgethettek a vendéggel és feleségével. Ennek révén személyes hitükben erősödhetek a pusztaszabolcsi egyházközség tagjai.

■ – NOTABENE –

Szent vagy bűnös?

Jó hangulatú beszélgetés alakult ki a Farkasréti ökumenikus esték elnevezésű sorozat keretében rendezett alkalmon, január 9-én a Budapest XI. kerület, Németvölgyi út 138. alatti közös evangélikus-református templom közösségi termében, Szeverényi János evangélikus lelkész Megújulási mozgalmak a kereszténységben című előadása után.

Mivel ki-ki a saját ízlése szerint foglalta össze az elhangzottakat, ezért én a „Szent vagy bűnös-e az egyház?” címet adtam a hallottaknak. Természetesen előbb tisztázni kellett, hogy mit értünk egyházon. Ezt könnyen meghatároztuk: a Jézus Krisztust követők közösségét. Bár azt tudjuk, hogy a követés nemcsak hátrótt, hanem tévóva és botladozó is lehet.

Ha úgy tesszük fel a kérdést, hogy a Krisztust követők szentek-e vagy bűnösök, akkor már könnyebb választ adni. Az emberi természet alapvetően szeplős – valljuk mindnyájan, de nemcsak valljuk, hanem tapasztaljuk is. Ezért írhatta meg Hans Küng professzor az egyház történetét úgy, mint a botrányok történetét (bár az nem derült ki a beszélgetésből, hogy a professzor élete a körülötte élők szerint követendő-e, vagy sem). Másrészt – ha Krisztus műve nem vallott csődöt – a követők között minden időben sokan lehettek olyanok, akiket a Mester igaz embereknek fogadott el. A fenti kérdésre a választ tehát aszerint adhatjuk meg, hogy az egyház melyik részét vizsgáljuk.

Példaértékű embereket azért szoktak keresni, hogy kövessék őket. Bűnösöket viszont nem feltétlenül csak azért, hogy a hasonló buktatókat elkerüljék. Az evangéliumi farizeus sem azért emlegette a vámost, hogy ne a rossz példát kövesse, hanem azért, hogy magát felmagasztalja.

A felvetett kérdésre tehát úgy is lehet választ adni, hogy az egyház ugyan szent, de én bűnös vagyok. Ennek a megállapításnak csak pozitív lehet a hozadéka.

■ DR. FRIVALDSZKY SÁNDOR

KÉSZÜLÜNK A NŐK 2006. ÉVI VILÁGIMANAPJÁRA – BEKÖSZÖNTŐ

„Az idők jelei”

Távoli, ismeretlen világba hívogatjuk ebben az esztendőben a március 3-án esedékes női világimnap résztvevőit: az idei ünnepet a Dél-afrikai Köztársaság asszonyai rendezik. Az erre előkészítő cikkeknek – a köszöntésük átadásán kívül – az ország népének és egyházainak bemutatása is feladatuk. Megvallom, mielőtt vállalkoztam volna arra, hogy másokat „tanítsak” Dél-Afrikáról, sokat kellett tanulnom erről a számomra is ismeretlen, idegen világról, életformáról, gondolkodásmódról.

Az egyik felfedezésem az volt, hogy mennyire fontos szerepet töltenek be az afrikai emberek életében az egyszerű közmondások. Átszövik gondolkodásukat, életüket, beszédüket, sőt még igehirdetéseiket is. Kevés szóval, magyarázkodás nélkül kézzelfogható és könnyen ért-

hető igazságokat mondanak el. Előfordul, hogy amikor a lelkész igehirdetés közben elkezd egy közmondást, a gyülekezet körben folytatja. Ez az oka annak, hogy bevezető írásom voltaképpen két közmondásra épül. Az ott lakók jól ismerik e bölcsességeket, hiszen nemzedékről nemzedékre adták át egymásnak.

„A sima tavakból is krokodilok leskelődnek.” 1994. az apartheid összeomlása óta elcsendesült Dél-Afrika viharos „víztükre”. Megszűntek a zavargások, tüntetések, kegyetlen harcok, és új, demokrati-

kus állam született Nelson Mandela államfő vezetésével. A törvényes választások után a különböző fajú, bőrszínű népek viszonylagos békében élnek az országban. De mi van a „sima” felszín alatt? Be-gyógyultak-e a sebek? Nem fenyegetik-e az országot más, újabb veszélyek? Azt szeretném, ha e kérdésekre az előkészítő során együtt keresnénk a válaszokat, hogy ez az ismeretlen, távoli ország közelebb kerüljön hozzánk.

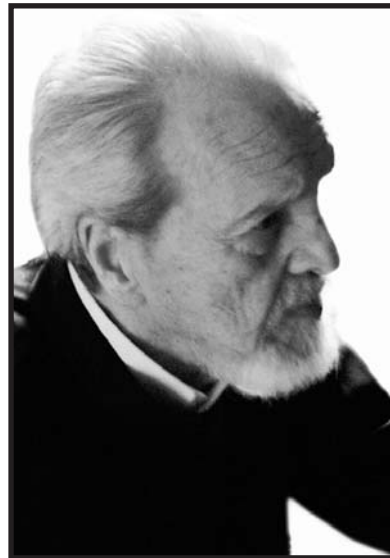
„Falak helyett jobb hidakat építeni” – ezzel a közmondással zárom beköszöntő soraimat, mely hazánkban is megszívlelendő lenne... Kezdjük meg együtt „hidépítő” munkánkat – Dél-Afrika és Magyarország között!

■ KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNYI KLÁRA

Búcsú egy igaz ökumenikus testvértől

A különböző keresztény egyházak ökumenikus testvériséget és egységet kereső, minden évben megismétlődő ökumenikus imahetének negyedik napján búcsúztunk el D. dr. Berki Feriz ortodox protopresbiterőtől. Feriz atya a Magyar Ortodox Egyházmegye esperes-adminisztrátora, a budapesti Nagyboldogasszony Magyar Ortodox Egyházközség vezető lelkésze volt.

Berki Feriz 1917. december 1-jén született. Teológiai tanulmányait Görögországban, Athénban végezte. Doktori fokozatot az eperjesi ortodox teológián szerzett, az Orosz Ortodox Egyház zagerszki teológiai akadémiaja pedig tiszteletbeli doktori címmel tüntette ki.

Közvetlenül a második világháború befejezése után a budapesti görög ortodox (akkoriban még úgy mondtuk: „görögkeleti”) gyülekezet lelkésze lett, majd nemsokára az egész Magyar Ortodox Egyházmegye vezetője. Első és legfontosabb feladata az volt, hogy egyháza görög nyelvű szertartásrendjét lefordítsa magyar nyelvre.

Az ortodox vallású görögök évszázadokkal ezelőtt a törökök előrenyomulása elől menekültek Magyarországra. Legnagyobb részük elmagyarosodott, és a törökök Görögországból való kiűzése után is hazánkban maradt. Mivel az or-

todox keleti egyházakban kezdettől fogva az volt a szokás, hogy az istentisztelet nyelve a nép nyelve legyen, a szertartáskönyvet, a Liturgiát magyarra kellett fordítani. Berki Feriznek ez kitűnően sikerült; azt lehet mondani, hogy a „magyar Liturgia” nyelve szinte veretes magyar.

Tekintettel arra, hogy a világ ortodox egyházainak többsége belépett a második világháború után alakult Egyházak Világtanácsába, a Magyar Ortodox Egyház is tagja lett a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának. Ennek megfelelően Berki Feriz is bekapcsolódott a magyarországi ökumené munkájába, vezetésébe. Nemcsak azért, hogy egyházát képviselve részt vett az ökumenikus alkalmakban, hanem mert hozzájárulásaival, előadásaival, a Theológiai Szemlében vagy a Lelkipásztorban közölt cikkeivel is gazdagította a magyarországi kereszténység sokszínűségét és egységét.

doktori disszertációm értékelésére is. Amikor a teológián ökumenikus egyháztanulmányaim során az ortodox egyházakhoz értem, hallgatóimat rendszerint elvittem Ferizék templomába, ahol ő nagy szeretettel fogadott bennünket, és a templom bemutatása során sok fontos dolgot mondott el az ortodox egyházakról.

Berki Feriz türelemmel viselt hosszas betegség után hívta haza az élet és a halál Ura. Január 18-án délelőtt búcsúztunk tőle a Nagyboldogasszony magyar ortodox székesegyházban megtartott liturgikus istentisztelet és temetési szertartás keretében. Az alkalmon az ökumenében részt vevő valamennyi egyház képviseltette magát. A szertartásban a jelen lévő magyar ortodox lelkészek vettek részt. Szívet-lelket melengető hatású liturgikus éneklésükben – az ortodox liturgiában az igehirdetés kivételével szinte alig van ének nélküli szöveg – minden olyan

Nekem személy szerint különösen is sok alkalom volt megtapasztalni Berki Feriz ökumenikus testvéri szeretetét. Amikor Ordass püspök felkérésére az ortodox egyházakkal kezdtem foglalkozni, sok jó tanácsot, eligazítást és forrásanyagot kaptam tőle munkám elkezdéséhez és végzéséhez. Teológiai akadémánk Berki Ferizt kérte fel az Orosz Ortodox Egyház életéről és történetéről írt

újszövetségi igeszakasz elhangzott, amelyben az Úr boldog örök életet ígér mindazoknak, akik hisznek benne, földi életükben vele jártak, és neki szolgáltak.

A kopersót az ortodox lelkészársak vitték ki a templomból. Elköltözött testvérünk földi maradványait aznap délután a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

■ SELMECZI JÁNOS

Kölcsey-verseny Orosházán a magyar kultúra napja jegyében

◀ Folytatás az 1. oldalról

A versmondó verseny kötelező verse Vörösmarty Mihály százhetven éve született Szózata volt. A szabadon választott mű szintén Vörösmarty tollából származott, ám itt – a szavalók egyéniségétől függően – sokféle vers elhangzott: a nagy gondolati költeményektől a szerelmi líra darabjaiig. A 7–8. osztályosok zsűrijének tagja volt Krug Ferenc, az Evangelikus Pedagógiai Központ szakértője is. Az ebben a kategóriában szereplő tizenkét versenyző közül az első helyezett Borzován Judit, a szarvasi Benka Gyula Evangelikus Általános Iskola diákja lett. A 9–10. osztályosok versenyében az orosházi Táncsics Mihály Gimnáziumban tanuló Kovács Nóra lett az első; a 11–12. évfolyamosok között pedig Thuróczy Piroška, aki a Budapest-Deák Téri Evangelikus Gimnáziumban tanul. A legnagyobbak zsűrijének elnöke Mihályi Zoltánné, a Magyarországi Evangelikus Egyház Oktatási Osztályának vezetője volt. A díjazottak között volt Pethő Sarolta és Gömbös Tamás Sopronból, Takács Johanna és Major Krisztina Győrből, Chrabák Vivien és Perényi Helga Nyíregyházáról, az

velek előadásakor viszont a versenyző választhatott a saját tájegységéből származó népdalok közül. Ezek között külön színpoltot jelentettek a Békés megyei szlovák nyelvű dalok. Az általános iskolulója között. Helyezést kapott továbbá lett a Szarvason tanuló Darida Katalin, a Békéscsabáról érkezett Felegyi Mária, valamint a szervező iskola versenyzői közül Vízvári Tímea és Schön Krisztina.

Népdalénekesek a verseny előtt

lások között a legjobbnak Németh Ibolyát, az orosházi József Attila Általános Iskola tanulóját ítélte a zsűri. Az elnök Hesz Erzsébet volt, aki szintén az oktatási osztály

A képzőművészeti pályázatra érkezett alkotások általában igen magas, már-már művészi színvonalúak voltak. Két feladat közül választhattak a résztvevők: vagy a Szózat illusztrációját készítették el, vagy szülővárosuk nevezetességeit örökítették meg grafikán, festményen, de készült kollázs, üvegfestmény és cseréplakett is a pályázatra. A legszébb alkotások készítői a következők voltak: Kovács Ágnes, Lakatos Dorina és Kun Máté (a győri evangelikus oktatási központ diákjai), a szarvasi Sági Martin, az orosházi Major Hajnalka és Mengyán Mónika, valamint a nyíregyházi Krutilla Eszter. A zsűri elismerését rajtuk kívül még Borgulya Zita, Csipai Renáta, Petrovič Tamara (szarvasi diákok), Koska Zoltán (albertirsai pályázó), Egyházi Dóra, Názár Viktória, Dimény Luca (győri tanulók) érdemelték ki.

A verseny résztvevői – ahogy zárószavában Ribár János esperes fogalmazott – mindannyian győztesek, hiszen a magyar kultúra szép alkotásai között tölthették idejüket. Jövőre ismét várják a tehetséges diákokat Orosházára, a magyar kultúra előtt tisztelgő versenyre.

■ KILIÁN SZILVIA

Himnuszunk fordításai és zenei aspektusai

▶ A Petőfi Irodalmi Múzeumban január 20-án a magyar kultúra napja alkalmából előadással emlékeztek meg a Himnusz születéséről. Kiss Gy. Csaba irodalomtörténész A Himnusz hazai nyelveken – néhány adalék fordításainak történetéhez címmel tartott előadást, majd Holics László zongoraművész mutatta be a Himnusz zenei aspektusait.

Kiss Gy. Csaba kandidátus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Művelődéstörténeti Tanszékének docense többek között a nemzeti jelképek és mítoszok kutatásával foglalkozik. Előadásában azt vizsgálta, hogy miként fordították le a nemzeti himnuszunkat a Nagy-Magyarország területén élt népek nyelvére.

Egy szlovák történész, Elena Mannová azt írta egyik munkájában, hogy a magyar himnusz nem fordították le a nemzetiségek nyelvére, ezért magyarul kellett énekelniük. Ha nem tették, akkor büntetést kaptak. Ez a Himnuszunk egyfajta negatív hagyománya a velünk élő nemzetiségek történetében.

Kiss Gy. Csaba rávilágított, hogy ez valóban gyakran megesett, ám az igazsághoz tartozik az is, hogy a népiszkolákban nemzetiségi nyelveken tanulhattak a nebulók, és Trianon után a nemzetiségek körében is akadtak erős hungarustudattal rendelkező egyének – főleg az olaszok és a németek körében –, akik nemegyszer irredenta versekkel adtak hangot ezen érzéseiknek.

Az előadó hangsúlyozta, hogy számtalan olyan nemzetiségi népiszkolai olvasókönyv maradt ránk, amelyben megtalálható az adott nyelvre fordított Himnusz. Eddig elsősorban a német fordításokkal foglalkozott a kutatás, de a Fiume környékén élő olaszok is készítettek ilyet. Antonio Fonda fiumei pedagógus például kötelességének tartotta a magyar irodalom terjesztését. Magyar tankönyveket és irodalmi műveket fordított, többek között Madách Tragédiáját és a Himnusz is.

Elena Mannová fentebb idézett állításával szemben szlovák nyelven is létezett Himnusz-fordítás, amelyet Margócsy József evangelikus lelkész készített. Margócsy Albertirsán, Kecskeméten, majd Losoncon szolgált, és a hungarustudatot akarta erősíteni a hazai szlovákságban. Fordításának minősége kifogásolható ugyan, ám ez az egyetlen eddig ismert szlovák fordítás.

Mind ez ideig egyetlen horvát fordítást ismerünk, amelyre egy 1939-es horvát tankönyvben bukkantak, ám szerzője ismeretlen. Érdekes viszont, hogy fennmaradt egy szlovén fordítás is. A Zala és Vas megyében élő szlovének sajátos regionális kultúrát és nyelvet alakítottak ki, amely jelentősen különbözik a stájerországi és krajnai nyelvi normától. Ők a vendek, akik magyar ortográfiával írnak, és többségükben evangelikusok. Kardos János evangelikus lelkész szintén számos magyar irodalmi művet fordított anyanyelvére – például a Toldit. Az ő színvonalas Himnusz-fordítását találták meg egy 1940-ben megjelent szlovén evangelikus kalendáriumban. Létezik azonban egy egészen új szlovén fordítás is, amely 2004-ben látott napvilágot Suzanna Guoth szombathelyi szlovén tanárnő tollából.

Kiss Gy. Csaba előadása befejezéséig kitért arra, hogy számtalan nemzetiségi irodalmi műben szerepel úgy a Himnusz, mint a magyar elnyomás jelképe. Az 1907-es iskolatörvény után a gyerekeknek valóban magyarul kellett énekelniük a Himnusz, és tanfelügyelő ellenőrizte, hogy a nemzetiségi tanító saját érzületét megtagadva valóban megtanította-e a diákoknak. Így vált a Himnusz számunkra a magyarosítási kényszer jelképévé.

De a Himnusz utóéletéhez tartozik az is, hogy a Trianon utáni utóállamok területén élő magyarok nem énekelhették nemzeti éneküket, és ha titokban erre mégis sor került, néhány óra múlva már csendőrök faggatták a „bűnösöket”. Kiss Gy. Csaba hangsúlyozta, hogy ezt a két tradíciót együtt kell szemlélni.

A Himnusz-fordításokról szóló referátum után Holics László a mű zenei aspektusairól beszélt. Előadásában kifejtette, hogy az európai himnuszok többsége a 18–19. században keletkezett, kivéve a háromszáz éves angol és az ezer esztendősnél idősebb japán himnusz.

Három csoportba oszthatjuk a himnuszokat: az elsőbe tartoznak azok a művek, amelyek méltóságjeljes, áhítatos, imaszzerű dallamok. Ilyen például a finn, a svéd, az angol, a német, az osztrák, a cseh és a magyar himnusz. A második csoportba tartoznak azok, amelyek lendületesek, indulószzerűek, mint a francia, az olasz vagy a vatikáni. Végül a harmadik csoportot azok alkotják, amelyek játékos, táncos lejtésűek, mint a spanyol, a lengyel, a szlovák vagy az izraeli himnusz. Előfordul, hogy egy országnak két himnusz is van: néphimnusz és királyhimnusz (például Dánia, Nagy-Britannia esetében). Gyakori a himnusz melletti nemzeti induló. Az egyesült államokbeli John Brown, az osztrák Radetzky-Marsch vagy a magyar Rákóczi-induló vetekedik az állami himnusz elfogadottságával...

Eleinknek a 19. századig nem volt kanonizált himnuszuk, de nemzeti énekként, imaként szóltatták meg a 18. században keletkezett „Boldogasszony anyánk...” kezdetű egyházi népéneket. Azonban 1797-ben Joseph Haydn – fölbuzdulva a brit himnusz népszerűségén – Lorenz Leopold Haschka versére megalkotta az osztrák császárhimnusz, amely így a mi himnuszunk is lett, hiszen ekkor egy államtestben éltünk az osztrákokkal.

Himnuszunk történetében a következő állomást az jelentette, hogy Bartay Andrásban – a pesti Nemzeti Színház akkori igazgatójában – felöltött, jó lenne, ha nekünk is lenne néphimnuszunk. Pályázatot hirdetett a Regelő Pesti Divatlap 1844. március 3-i számában. A kiírás szövege így hangzott: „...ez évben 20 arany pálya díjat tűz ki a legjobb népmelodíáért – Kölcsey Ferenc koszorús költőnk Hymnusára ének és zenekarra téve.” A zsűri 1844. június 15-én hozta meg a döntését. „A pályaművek közt több igen jeles találat, s kritikán alatti egy sincs.” A zsűri egyhangúlag Erkel Ferenc művét ítélte a legjobbnak; hat pályázó kapott dicséretet, többek között Egressy Béni is, aki az előző évben a Szózat megzenésítésével pályadíjat nyert.

2000-ben a millenniumra a budai ciszterciek Szent Alberik kórusa és a MÁV Szimfonikus Zenekar Somogyváry Ákos vezényletével CD-re énekelte, játszott ötöt a pályázatra beérkezett munkák közül. Holics László előadása közben részleteket játszott be ezekből, majd magyarázta a hallottakat. Hangulatában két kategória különíthető el közöttük: az egyik vállalja a Kölcsey szövegéből kiérző tragédiát, és zeneileg is ezt támasztja alá, míg a másik fittyet hány a szövegre, és pozitív kisugárzású zenét alkot a bécsi klasszika és a magyar palotás stílusában.

Holics László rámutatott, hogy Erkel egyedül alkotott, hiszen fölállalja a tragédiát, a súlyos múlt fájdalmát, zenéjének mégis pozitív üzenete van. Megfogalmazza azt a hitet, hogy mégis felül tudunk kerekedni a borzalmakon. Erkel zenéje annyira tökéletes, hogy egyetlen hangot sem érdemes elmozdítani a helyéről. Zenéje egyébként a szöveggel, összefonódik vele, minden szót pontosan jelenít meg.

A pesti Nemzeti Színház 1844. július 2-án mutatta be a közönségnek a pályázatra beérkezett műveket. Az előadás előtt és a felvonások között az érdeklődők meghallgathatták Erkel művét és a dicséretet kapott alkotásokat. A legnagyobb tetszést Erkel feldolgozása aratta.

■ JÁNOSI VALI

Megnyitó a díszteremben

orosházi Csizmadia Kristóf, illetve egy farsori diák, Balázs Debóra.

A népdaléneklési versenyben kötelező volt a Mikor megyek Galícia felé vagy az Ez a tábla kukorica de sárga című népdal megszólaltatása; a szabadon választott mű-

munkatársa. A gimnazisták között az első helyezést megosztották Halmi Dóra, a kőszegi Evangelikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskola és Sipos Renáta, az Orosházi Evangelikus Általános Iskola és Gimnázium ta-

Tér, forma, fény

Kiállítás a modern finn templomépítésről a Budapest Galériában

▶ **Ha megkérjük az „átlagembert”, hogy soroljon fel építőanyagokat, biztos, hogy nem feleldkezik meg a betonról, a fáról, a tégláról. Megemlíti talán a vasat és más fémeket, a műanyagot, az üveget, a festékeket is. De vajon hányan lennének, akiknek eszükbe jutna a fény? A fény, amely anyag és varázslat, rezgés és csoda, tudományosan leírható, mégis a teremtett világ egyik legnagyszerűbb titka.**

Elsőre talán meglepőnek tűnik, mégis azt állíthatjuk, hogy a finn templomok a betonon, téglán, faanyagon túl fényből is épülnek. Fényből, amely északon, az év jelentős részét homályban, sötétben élők számára az élet jele és jelképe. Fényből, amely keresztény látásunkban az Isten világosságának földi mása. Erről tanúskodik a Szakrális terek – Finn templomépítést 1939–1995 címmel a Budapest Galériában nyílt kiállítás.

Jari Jetsonen fotóművész a kiállítás megnyitóján személyes indítékairól beszélt. Édesanyja súlyos betegsége idején a csendesség helyszínei voltak számára ezek a templomok. Akkor kezdte el fényképezni őket... Elmondta azt is, hogy a második világháború után hazájában mintegy kétszáz evangelikus templom épült. S mivel az egyház szinte szabad kezét adott az építésznek, sőt pályázatok keretében választották ki a legmegfelelőbb terveket, a közelmúlt

finn építészetének legjavát adják az evangelikus templomok.

A fényre hívta fel a figyelmet megnyitóbeszédében dr. Kaszás Károly építész, egyetemi tanár, amikor arról beszélt, hogy a külső megjelenésükben annyira különféle épületek egyetlen folyamat részei. Ugyanaz a gondolat fut át a tervező építőművészek agyán, és kap formát az asztalukon: megmutatni, használni az új dimenziót, a fényt. Micsoda tudás, építészeti eszköztár kell ahhoz, hogy a végtelenül egyszerű, díszítetlen szerkezetek, a csupaszon megjelenő anyagok között felragyogó fény ne csak megvilágítson, ne csak kiemeljen, hanem gondolatokat, filozófiát is közvetítsen! Ahogy a vilorei temetőkaplna vékonyka, remegő fény-sávjá üzen a földi lét mulandóságáról... Ahogy Alvar Aalto Három Kereszt-templomának oltárára esik a felkelő nap fénye... Mára a finnek „fényépítészet” szerte a világban hívekre és követőkre talált.

A kiállításon megismerhetők templomok másik ismérve a teremtett világgal (benne az épített környezettel) szembeni alázat. A helsinki Sziklakápolna fölött a dombon zajlik az élet. A Pietilä testvérpár Kaleva-temploma a ritkás finn erdők hangulatát idézi, egy-egy finoman megformált oltártér mögött, az üvegfalon át pedig maga az erdő sejlik fel.

Az evangelikus templomok nem szakrális épületek a szó eredeti értelmében, hiszen – Kapi Béla püspök szavait idézve – „az evangelikus templom Istennek nem lakhelye, hanem műhelye”. Li-

turgikus tér tehát, amely időről időre telik meg szakrális tartalommal. Mégis, a kiállításon látható terek, az anyag és a fény önmagában való pompája vágyat ébreszt, és bizonyosan előkészíti a belépők lelkét a Szenttel való találkozásra.

A kiállítás megnyitójára invitáló meghívó művészi igényességű borítója

A Finn Építészeti Múzeum által készített tárlaton Jari Jetsonen fotóművész fényképein kívül rajzok és makettek is láthatók. A kiállítás február 19-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig; a kiállítóterem címe: Budapest V. kerület, Szabad sajtó út 5.

■ ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

Kultusz vagy kultúra?

Egy evangélikus teológus margójegyzete a Mozart-évhez

■ ID. HAFENSCHER KÁROLY

Születésének 250. évfordulóján Wolfgang Amadeus Mozart neve Európában és másutt is előkerül; amint egyik napilapunk írta, „az egész világon fejet hajtanak előtte”. Minket elsősorban most keresztény szempontból érdekel a Mozart-évforduló. Természetesen tartjuk, hogy a zeneszerző zseniális muzsikája az európai kultúrához tartozik, ugyanakkor úgy érezzük, hogy evangélikus szempontból is van sajátos mondanivalónk az „ünnepi évvel” kapcsolatban.

Amíg Mozartról, kultúránk egyik kiemelkedő muzsikusról van szó, mi is szívesen gondolunk rá. Amikor azt sejtjük, hogy üzleti vagy turistaérdekek is megjelennek az ünnepségekkel kapcsolatban, akkor viszont azt gondoljuk, hogy a kultúrából kultusz lett. A kultúra szellemi értékeink megbecsülése és művelése, a kultusz azonban vallásos jelenség, esetleg Isten-pótlékká is lehet, bálványimádássá. Ettől egyik keresztény felekezet sem mentes. Ahogy nálunk, evangélikus körökben gyakran beszélnek „Bach-kultuszról”, Bachról, „az ötödik evangélistáról”, Bachról, aki vonzza a hangversenylátogatókat is, akik csupán esztétikai élvezetet keresnek a hangversenyek látogatásában, római katolikus testvéreink ugyanilyen módon, vallási kategóriákban is gondolkodnak Mozarttól.

Mozart minden mennyiségben

Nézzük a tényeket. Aki járt már a gyönyörű Salzburgban, az tudja, hogy nemcsak Mozart csokoládét lehet kapni, hanem minden második eszpresszóban vagy vendéglőben Mozart-relikviákkal találkozhatunk, és vannak úgynevezett „zarándokhelyek”, amelyeket a Mozart-imádóknak meg kell látogatniuk. Az emlékévként Salzburg Mozart-terén felállítottak egy átlátszó Mozart-infocarnakot. Ez az ünnepi év végéig jegyárúsító helyként és információs központként működik. Nyilvánvaló,

mennyi világhírű karmestert és zeneművet. Talán csak annyit, hogy az év végén a tervek szerint a *Requiemmel* zárul az ünnepi eseménysorozat. Arról is tudunk, hogy a Mozart-kiállításon bemutatják azt a koponyát, amelyet némelyek a zeneszerzőnek tulajdonítanak; arról azonban, hogy valóban az övé-e, nincs meggyőződvé minden tudós, hiszen a zeneszerzőt jeltelen tömegsírba temették Bécs külvárosában, az úgynevezett szegényparcellában. (A napilap már beszámolt róla, hogy sorozatos DNS-vizsgálatok után a törvényszéki orvos szakértők közölték: nem a híres zeneszerzőé a neki tulajdonított, Salzburgban őrzött koponya. – A szerk.)

„Isteni” zeneszerző?

Mi is szeretjük Mozartot. A szép, kellemes, gyakran vidám, egyszerű muzsika minket is gyönyörködtet. Megpróbáljuk azonban a határokat is megtalálni a hányatott sorsú, fiatalon elhunyt mester értékelésében. Mi is tudjuk, hogy több mint hatszáz művet hagyott az utókorra, és ezek közül nem egy állandóan műsoron van. Hol itt a kérdés? Miért beszélünk Mozart-kultuszról?

Néhány jelző és véleménynyilvánítás igazolható. Azt olvassuk, hogy művészek, laikusok és lelkészek vallanak Mozarttól. Vallomásuk néha valóságos laudációba csap át. „Isteni”, „istenes” jelző jelenik meg gyakran a neve mellett. A salzburgi Neue Residenzben *Viva! Mozart* címmel nyílt kiállítás január 26-án. A *Magyar Nemzet* január 14-i, szombati számában ilyeneket olvasunk: „a zenetörténelem fiatalon elhunyt csodája, a tökély és a harmónia fenoménja”; „itt, a Mozart szellemiségével átitatott atmoszférában találkozunk megünnepelni és fejet hajtani az előtt a fiatalember előtt, akit az istenek az emberiség legmagasabb rendű szolgálatára, művelésére és örömeire küldtek 250 évvel ezelőtt, hogy rövid élete során korszakalkotó, örök érvényű zeneirodalommal gazdagítsa a világkultúrát és a kultúrvilágot”.

A konferencia témái között szerepel az európai válság és Mozart, aki összehangra bírja Európát. Az *Új Ember* január 15-i száma közölte *Illés Sándornak Az ünnep* című, lírai hangú írását, amelyben

E csarnok mélye szent, [...] A szó itt áldva zeng! / És nem vagy ember, hogyha itt / Nem árad rajtad át e hit! Ez kétségtelenül nem keresztény szentélyre és istentiszteletra vall, hanem az egyiptomi háterű újpogány szentélyre, főpapjára és himnuszára. Így válik az egyházból kiábrándult emberek számára a kereszténységet pótló vallási jelenséggé. Asztrik főpát számára azért provokáló zeneszerző Mozart, mert olyasmint kínál, ami sokak – elsősorban az értelmiség – számára valóban valláspótlék lehet. Ugyanezt tapasztaltam aktív koromban híveink között is. Volt, aki őszintén megmondta, hogy istentiszteletünk helyett Wagner-operát látogat, mert ez közelebb van hozzá, minden germán mítoszával együtt, mint a mai kereszténység mondanivalója. Más szavakkal: istentiszteletre járt a maga módján, s az esztétikum helyettesítette Jézus Krisztus közösségének mondanivalóját.

Érdekes, hogy a 20. század egyik legnagyobb protestáns teológusa, Karl Barth Mozart-rajongó volt. Azt írta: „Egészen bizonyos vagyok abban, hogy az angyalok maguk között Mozartot játszanak, s abban is biztos vagyok, hogy ilyenkor a szerető Isten szívesen belehallgat muzsikálásukba.” Mások azt mondták: reméli, hogy a mennyei karban nemcsak Bachzene fogadja majd őt, hanem Mozart is. Így fogalmazom: az isteneknek mondott Bach mellett az emberi Mozartot választotta. Talán a mélyben ott van az ősi vagy-vagy dilemmája: humanizmus vagy reformáció? Erasmus vagy Luther, kereszténység vagy felvilágosodás? Végiggondolandó kérdések.

Ember csinálta menny

A magyar irodalomból is sok példát lehet idézni arra, hogy Mozart muzsikája helyettesíti a keresztény mondanivalót, valláspótlékká lesz. A legismertebb talán a hosszan betegeskedő *Devescseri Gábor* – költő, műfordító – utolsó, nagyszerű fordítása, amelyben színpadra alkalmazta Thamos meséjét, Mozart muzsikájával. A mese megvolt, az eredeti librettó szövege gyöngécske, de a zene tökéletes, és *Devescseri* fordítása és kiegészítése már méltó a Mozart-műhöz. Erre a munkára nagyon kevés idő adatott a költőnek – halálos beteg volt már, amikor írta –, mégis varázslatosan szépen fogalmaz, és soraival vall arról, hogy az

ember „megistenülhet”. Nemcsak mágius életszeret nyilvánul meg szavaiban, hanem hit, amely templomba való. A költő arra készült, hogy a következő augusztusban majd a szombathelyi Isis-szentélyben barátaival együtt hallgathatja Mozart zenéjét és saját méltó szövegét. (Ezt már nem érte meg.)

Devescseri magát Mozart rokonának tartotta, aki hányatott életében veszélyek között is tudta imádni és bemutatni a szépet. Jól érzekeltette – szinte súlytalanul könnyedén és játékosan – az élet szépségeit, ugyanakkor végzetesen mély volt. Megborzongatóan közelre hozta a titkokat is. A beteggyábol az író, aki már csak diktálni tudott feleségének, alkotószobát varázsolt, még a szenvedés idején is ragyogó kincseket hozott a felszínre, és itt írta *Imáttalan ima* című, utolsó versének elgondolkozató sorait is. Szavaiból a 18. századi Goethe-féle idealizmus cseng. Az imáttalan ember imája bámulatos szeretetet sugall: „Befejezni a napot szépen, / Bizni az óra örömeiben, / Az álom hajóján kívánni, / Szeretteinknek jól kívánni, / Élőnek, holtak, szeretteink / Szeretteink szép rend szerint, / Örömet kívánni mindahánynak / (torló percek hullámot hányanak, / az órák az éjbe ömlenek), / örömet kívánni az örömeik.”

ták idézni a legtöbbet: a hatalomról szóló. Thamos így szól: „Hatalom, szívem kezdeddel jéggé ne szorítsd, ki kedvem ellen kezembe kerültél, ne végy kezembe, kérlek. Hatalom, ne torzíts mássá, mint aminek leltél, uralkodj, de főként magamon.” *Pheron*, az ellenjelölt így vall: „Ó, Hatalom, ki most enyém leszel, úgy megnyergellek, mint egy jó lovat... Tedd, hogy talpam nyalja népem, s főként barátaim rettegjenek.”

Az evangélikus költő és polihistor *János István* is nagyon szereti Mozartot. Nemcsak játszotta a zongoráján – Bach és Beethoven mellett – a műveit, hanem meg is vallotta a zeneszerző iránti szeretetét: „Átélted mind, ami kín van / s Filoméla-hang a zenéd, / könnyedből ontod a mézet, / ez a földöntúli igézet, / amitől föltámad a holt. [...] Mozart! A közöny s a tudóvész / elvitte idő előtt, / koporsón csattog a szélvész, / sírhoz ki kísérte őt? / Hol a sírja, ki tudja ma? / Senki. / Tömegsírok peremén / Sarastro dallama zengi / nekiünk örökre, / hogy él.” Az evangélikus *Jánosy* itt hite tárgyává teszi Mozartot, és ezzel súrolja a pseudoreligió, vagyis a valláspótlék határát. Ezek után talán értjük, hogy a kultúra Mozartjából hogyan lehet Mozart-kultusz. A szép élvezetéből vallási áhitat, ember csinálta menny.

Mozart szülőháza Salzburgban

Így alszik el a Mozartot rokonának tartó költő. Ugyancsak Mozart ihlette a *Don Juan szerenádjá* című versét. „Ámde bennünk és mi benne / egyre hangzunk, hangzik egyre, / s már nem is vagyunk mi más: / dallal zsúfolt hallgatás” – írja benne. Mint mindenki e földön, végül ő is hallgatás lett, de dallal zsúfolt hallgatás – írja a kötet előszavában a szerkesztő, *Somlyó Zoltán*. A Thamosból különben a két királyjelölt monológiát szok-

Mozart rövid élete a *Requiemmel* zárult. Ez már nem egyházi megrendelésre készült darab, hanem érezzük benne a nyomorult ember egyedüli vigasztalását a halálon túl is uralkodó Istenben.

Mi, evangélikusok még két olyan filozófust tudnánk idézni – *Nietzscht* és *Kierkegaard-t* –, akik ebben a témában elgondolkozottat mondottak. *Nietzsche* halottnak tartotta Istenet, és a szépet, az esztétikumot akarta imádni és imádtatni. Beleőrült. *Kierkegaard*, a dán teológus-óriás feltette Mozarttól a hitet. A *Don Juanról* egy külön kötetnyi elemzést adott, és benne intette olvasóit, hogy sem a szép, sem az értelem imádata nem helyettesítheti a merész, bátor, keresztény hitet. Ebben a keretben e két óriással nem foglalkozhatunk, csak jelzésértékűen neveztem meg őket.

Mozart-kultúra vagy Mozart-kultusz? Ez itt a kérdés a Mozart-év küszöbén.

A Mozart-kultusz ismert „intézménye” Mozart szülővárosában...

hogy a világ különböző tájairól művészek, szakemberek, kritikusok és laikusok sokasága látogatja majd meg a Mozart-év eseményeit; rendeznek tudományos kongresszust, részletesen bemutatják a zeneszerző rövid életét, vitát folytatnak időszerűségéről, európai hatásáról és a zene történetében elfoglalt helyéről.

Noha a zeneszerző életének nagy részét nem Salzburgban töltötte, a város mégis szinte kisajátítja az évforduló eseményeit. Itt mutatják meg Mozart huszonkét operáját. Renoválták az úgynevezett Mozarteumot, vagyis a helyi egyetem auláját, ahol az ünnepelt eredetileg hangversenyeket adott (az épületben található a Kleines Festspielhaus). Az utóbbiban a *Figaro házasságának* díszelőadásával kezdődik az ünnepi sorozat. A mostanában „sztárcarmesterként” emlegetett *Nicolaus Harnoncourt* vezényli a Bécsi Filharmonikusokat. Nehéz lenne felsorolni vala-

arról esik szó, hogy egy Mozart-zongoradarab a háború idején megvizsgáltta a zaklatott katonát. Mozart műve a túlvilágról üzent... „Úgy éreztem magam, mint amikor az elsőáldozásra siettem a templomba diákkoromban. Még a temerini templom öreg harangját is tisztán hallottam. Égi kiáltás volt ez. Engem hívott...”

Ugyancsak az *Új Ember* e számában olvasható a Mozart-évhez kötődő sorozat első darabjaként A „provokáló” zeneszerző című cikk *Várszegi Asztrik* pannonhalmi főpát tollából. Többek között a *Don Giovanni* és a *Varázsfuvola* meg az *Ave verum* érdekes gondolatokat vált ki a bencés főpáttól: „A *Varázsfuvola* sokféleképpen magyarázzák. Egyik értelmezése szerint az egyháztól elfordult Mozart a szabadkőművességet idealizálja művében. Érdemes azonban odafigyelni egyik gyönyörű szövegrészletére, amelyet Sarastro énekel: *Itt megtisztul a lélek,* /

...és Budapest központjában

Mozart 1756. január 27-én született Salzburgban, és 1791. december 5-én halt meg Bécsben. Foglalkozása udvari zeneszerző volt. Halálával özvegyet, két gyermeket és sok adósságot hagyott maga után. Salzburgban csak 1842-ben kapott szobrot, és fél évszázaddal halála után kezdték becsülni művészetét.

HOGY IS VAN EZ?

Afrika missziója Tolnában

► „Ó, mesebeli Afrika...” – szól a régi sláger egy sora. Ez jutott eszembe, amikor Sárszentlőrincre vonatoztam. Interjúalanyom ugyanis, akit a kis Tolna megyei faluban fölkerestem, a forró éghajlatú földrészt szülte: kenyai fiatalember. Kennedy Juma Ongoro szeptember vége óta él a településen – misszionáriusként.

– Hogyan került Magyarországra, Sárszentlőrinc?

– Van egy amerikai szervezet, amely önkénteseket küld a világ minden tájára. Egy rokonom dolgozik ott szervezőként, ő hívta fel a figyelmemet a lehetőségre. Ezen a szervezeten keresztül bárki egyénileg pályázhat, vallásra való tekintet nélkül. Mindössze az a feltétel, hogy az utazást a jelentkező tudja fizetni. Az elhelyezkedésben ők segítenek, az ellátást, a szállást is biztosítják.

– A pályázó választja ki, hogy hova szeretne menni?

– Többféle lehetőséget felkínálnak; nagyobb esélye annak a jelentkezőnek van, aki a „missziós területek” közül Magyarországot vagy valamelyik kelet-európai országot választja.

– Van-e olyan kritérium, amely kizáró oknak számít? Esetleg korhatár?

– Azoknak az önkénteseknek, akik Kenyába szeretnének menni, szigorú rostan kell átmenniük. Aki Kenyából jön ide, azzal csak elbeszélgetnek. Mindenképpen fiatalnak kell lenni, de a kora miatt még nem utasítottak vissza senkit.

– Kérem, pár szóban mutatkozzon be a munkáját.

– Egy kis faluban születtem, az egyetem Nairobiban végeztem. Ezután egy távolabbi kisvárosban dolgoztam matematika-fizika szakos tanárként egy középiskolában. Két fiú- és négy lánytestvérem van, én vagyok a legfiatalabb. Kettő kivételével a többiek már családot alapítottak. Egyik sem tervezi, hogy önkéntesként misszióba menjen valahová. Az édesanyám vallásos, ő szolgált nekem példával. Adventista vagyok, minden szombaton megyek templomba.

– Hogyan jut eszébe egy kenyai fiatalembernek, hogy Magyarországra menjen cigányokhoz misszióba?

– A cigányok sorsát nem ismertem. Az volt a szándékom, hogy elmenjek egy évre, és segítek a szegényeknek. Ez tulajdonképpen egy szélesebb, távlati tervem a része. A Bibliát olvasva azt tanulhatjuk, hogy a szeretet törvénye azt mondja: menjünk, és segítsünk a rászorulóknak, a gyengébbeknek.

– Milyen tervei vannak arra az időre, amíg itt van?

– Közvetlen, rövid távú tervem az, hogy a cigányokon segítek. Nincsenek anyagi javaim, amelyeket odaadhatnék, nem is ez a célom. Inkább próbálom a világról és a saját magukról alkotott képüket egy kicsit megváltoztatni.

– Hogyan képzeli el ezt? Hiszen nem beszél magyarul... Az első és legfontosabb lépés talán a nyelv megtanulása lenne, hogy könnyebben tudjon kommunikálni, nem?

– A faluban már tudják, hogy hozzám bármivel fordulhatnak, hogy azért vagyok itt, hogy segítsék, és mivel minden emberi teremtményben megvan a kommunikációra való képesség, így aztán el-

boldogulunk. Na és én is folyamatosan, mindennap tanulok valamit.

– Konkrétan mit tud tenni ezeknek az embereknek az érdekében? Szép dolog beszélgetni a Bibliáról, Istenről, de valami kézzelfogható eredménye vajon lesz-e annak, hogy itt tevékenykedik?

– Az Isten eszközként használ bennünket. Mi megteesszük, ami tőlünk telik, de hogy mi fog történni, az az Úr kezében van.

– Az egy év letelte után visszamegy Kenyába, vagy itt marad?

Evangelikusok között egy tengelici ünnepségen

– 2006 júniusáig tart itt a szolgálatom. Pillanatnyilag az a tervem, hogy hazamegyek, de elképzelhető, hogy az Úr másképpen képzelet el az életemet. Lehet, hogy már holnap olyan dolog történik, ami megváltoztatja a szépen felépített tervemet. Soha nem tudhatjuk, hogy mi következik ránk.

– Mondana pár szót a kenyaiai vallási életéről?

– Mintegy nyolcvan százaléku keresztény, ennek fele protestáns. Nem tudom az ottani helyzetet a magyar rendszerrel összehasonlítani, mert nem ismerem az itteni egyházak működését, de nálunk a keresztények többségükben elkötelezett keresztények.

– Úgy tudom, hogy a lakosság körülbelül tíz százaléka szunnita muzulmán. Velük milyen a kapcsolat? Vannak konfliktusok, vagy jól megférnek egymással keresztények és muzulmok?

– Azokban az országokban, ahol keresztény a többség, nincs probléma, így nálunk sincs gond az együttélésről. A keresztényeknek nem okoz nehézséget, nem ellenkezik az elveikkel az, hogy más vallású kisebbségekkel éljenek együtt. Probléma inkább a muzulmán többségű országokban van, mert a muzulmánok azok, akik a keresztényeket arra akarják kényszeríteni, hogy megta-

gadják a hitüket, és a muszlim szokásoknak megfelelően éljenek.

– Mi a helyzet a törzsi vallásokkal?

– Kenyában negyvenkét törzs van. Vallási szempontok szerint igazából nem lehet őket felosztani. Nincs már önálló törzsi vallás, ők általában a keresztény hitet vallják, a keresztény egyház alá tartoznak. Persze fellelhetők kisebb közösségek, szekták is, de ezeket nem tartjuk számon külön vallásként.

– Kenyában milyen korosztályból kerülnek ki a templomba járók? Nálunk sajnos az a jellemző, hogy inkább a középkoriak és az idősebbek járnak istentiszteletre...

– Ahová én járok, az egy körülbelül kétezres közösség, ennek nyolcvan százaléka fiatal. Kenyában a népesség mintegy hatvanöt százaléka egyébként is fiatal, a családokban általában öt-hat gyermek van.

– Abban az elhatározásában, hogy önkéntesként eljön otthonról, befolyásolta-e a családja?

– Nálunk anyám vallásos, de mivel felnőtt vagyok, ebbe nem szólt bele sem ő, sem senki más. A saját döntésem volt. Sokat imádkoztam, tanácsot kértem, hogy miként legyen, hiszen számomra ez ugrás volt az ismeretlenbe. Tulajdonképpen nagyon nagy kockázatot vállaltam. Rószul is elszülhetett volna ez a dolog.

– Hallott esetleg rossz híreket, voltak rossz tapasztalatai?

– Rövid időre találkoztam csak más önkéntesekkel, nem nagyon tudunk hosszasan beszélgetni. A döntő fontosságú kérdésekben nem panaszkodott senki sem. Az étkezési szokások, a kulturális különbségek okoztak beilleszkedési gondokat, de senki nem bánta meg, hogy vállalta a szolgálatot.

– Látott-e már valamit az országból?

– Nem nagyon. A repülőről leszállva egyenesen ide jöttem, Sárszentlőrinc. Voltam egy szemináriumon Budapesten, de városnézés nem szerepelt a programban. Azért egy kicsit sétáltunk, így elképzelésem van arról, hogy néz ki a főváros.

Maga a rendezvény egy roma szeminárium volt. Önkéntesek számoltak be arról, hogy mit láttak, mit tettek eddig, és milyen terveik vannak. A református egyház szervezte, és nemcsak Magyarországon tevékenykedő misszionáriusok jöttek, hanem Ukrajnában, Romániában dolgozók is.

– Részt vesz-e egyházi alkalmakon?

– Igen, eljáró rendezvényekre. Többször vittek már Pakstra, ahol működik egy adventista közösség. Az egyik tag beszél angolul, így nem okoz gondot a kommunikáció. Aztán jártunk Vajtán is a Golgota gyülekezet alkalmain. Ott a többség amerikai, tehát az előadások angolul folynak, és magyar fordításban is hallhatók. Ezek az esték, beszélgetések segítenek a beilleszkedésben, a lelki feltöltődésben.

– Nem nehéz itt Önnek egyedül?

– Kenyában is egyedül éltem, de mivel itt a közvetlen szomszédaimmal sem tudok beszélgetni, ez megnehezíti a dolgomat. Azonban együtt tudok élni a problémáival, és nem keseredem el. Jól érzem magam. Különbösen sem vagyok teljesen egyedül, hiszen az Úr velem van!

■ CZAKÓ KRISZTINA

Európa Tanács: a vallásoktatás nem lehet evangélikus!

Az Európa Tanács bírálata zúdíttotta magára a dán kormány, mivel az iskolai oktatás kötelező tárgyaként szereplő vallásoktatásban nagyobb teret kíván adni az egyház- és kereszténységismertetnek. Egy koppenhágai keresztény napilap tudósítása szerint Bertel Haarder miniszter a jövőben a dán vallásoktatás jellegét és színvonalát a németországihoz szeretné közelíteni; ennek jegyében részletesebben oktatnák a Dániában népegyháznak minősülő lutheránus egyház tanításait. Az Európai Unió emberjogi biztosa, Alvaro Gil-Robles szerint azonban nem felel meg a közös európai értékeknek, ha jobban közelítik a vallásoktatást valamelyik hitirányzathoz. „A vallások-

tatás az általános oktatás része, s az a célja, hogy minden diáknak bepillantást adjon mindhárom monoteista vallásba: a zsidóságra, a kereszténységre és az iszlámra egyaránt” – jelentette ki az EU-biztos, aki szerint az evangélikus jelleg előtérbe állítása egyenesen ütközik az európai elvekkel. Az emberjogi biztos még azt is hozzátette, hogy amennyiben a dán kormány a nemzeti identitás fontos részének tekintené a lutheránus hitet, hasonló hibát követne el, mint azok az iszlám országok, amelyekben nincs elválasztva az állam és a vallás. Dánia 5,4 millió lakosából 84% az evangélikus egyház tagja.

► Forrás: idea.de

Tavaly nyolc ország sértette meg a vallásszabadságot

Az amerikai külügyminisztérium szerint 2005-ben nyolc országban sértették meg a vallásszabadságot különösen aggasztó módon. A feketelistán szerepel Száid-Arábián kívül Kína, Irán, Mianmar (Burma), Észak-Korea, Vietnam, Eritrea és Szudán. A külügyminisztérium kedden közzétett éves jelentése szerint ezekben az országokban különleges aggodalomra ad okot a vallásszabadság megsértése. A listát a külügyi tárca a George Bush elnök által kinevezett bizottság tagjainak és a kongresszusnak a javaslatára állítja össze. A bizottság javaslata ellenére nem került fel a feketelistára Pakisztán, Üzbegisztán és Türkmenisztán. A „feketelistázott” országoknak az amerikai kormány gazdasági szankcióival kell számolniuk.

► MTI

Jézus mint sörreklám

Igencsak magára haragította a litván katolikus egyházat egy sörfőzde azzal, hogy fejjel hallgatót viselő Jézussal reklámozza italát. A Kalnapilis-Taurus cég söréhez ingyen mellékel CD-eket is, amelyeken litván etnoszlágerek vannak. Ez adta az ötletet, hogy töviskoronás, de „fejjel hallgatós Jézussal” reklámoztassa sörét.

Kaunas városának érseke felháborodva közölte: keresztény jelképek kereskedelmi használata – különösen szeszes ital reklámozására – teljesen elfogadhatatlan és igazolhatatlan. A cég viszont nem akarja leállítani reklámhadjáratát, és azzal érvel, hogy Jézust nem vallási jelképként, hanem „az ország népi kultúrájának részeként” szerepelteti.

► MTI

Négy „ősanya”

Egy nemzetközi tudományos vizsgálat szerint összesen négy, mintegy ezer esztendővel ezelőtt élt nő volt a ma élő askenázi – azaz közép- és kelet-európai – zsidók mintegy negyven százalékának felmenője anyai ágon. DNS-vizsgálatok alapján egyértelművé vált, hogy mintegy 3,5 millió askenázi zsidó e négy asszonynak a leszármazottja, s ez lényegében meg is felel a zsidó nép vándorlásával kapcsolatos írásos dokumentumoknak, illetve legendáknak.

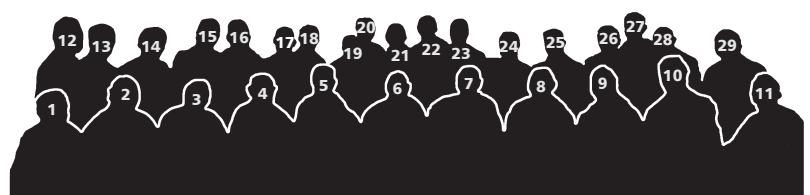
„A vizsgálat során – amelybe hatvan hét nemzet több mint tizenegyezer polgárát vonták be – az úgynevezett mitokondriális DNS-t, a sejtanyagcserében, illetve az energia-háztartásban fontos szerepet játszó, nagyrészt fehérjékből álló szemcséket vizsgálták” – írta az American Journal of Human Genetics című folyóirat. (A mitokondrium lényeges tulajdonsága, hogy anyai ágon öröklődik; csak elvétve – és akkor is jól meghatá-

rozható rendszer alapján – mutálódik. Ezért alkalmas az idők folyamán bekövetkezett genetikai változások nyomán követésére.)

A vizsgálatot végző kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy körülbelül egy évezreddel ezelőtt a közel-keleti térségben létezett egy meghatározott genetikai közösség, és a ma élő askenázi zsidók mitokondriális DNS-e egyértelműen e közösség négy asszonyának genetikai örökségét hordozza. E négy asszony vagy leszármazottjaik a későbbiekben eljutottak Európába, és ott – valamikor a 13. század táján – egyfajta demográfiai robbanás következett be a családoknál. A demográfiai folyamatok számítógépes modellezése nyomán a vizsgálat kiderítette: a négy, tágan értelmezett nagy család lélekszáma a 13. századi harmincezerről a második világháború előtti évekre kilencmillióra nőtt.

► MTI

Képismétlés közkívánatra!

Az EvÉlet idei 1. számában közölt fotó híre azokhoz is eljutott, akikhez a lap nem... Mivel ez a lapszámunk már elfogyott, a képet – közkívánatra – újra közzéteszük.

A farsori evangélikus gimnázium tanári kara 1931-ben (az iskola fénykorából). A gimnázium tanulói közül több Nobel-díjas került ki. A tanári kar: 1. dr. Szolár Ferenc, 2. dr. Kubacska András, 3. Mikola Sándor, 4. dr. Németh Ödön, 5. dr. Raffay Sándor püspök, 6. Broschko G. Adolf, 7. dr. Hittrich Ödön, 8. Bereczky Sándor, 9. dr. Bexheft Ármin, 10. dr. Koch István, 11. Kovács János, 12. Mikó Imre, 13. dr. Vermes Miklós, 14. Peschko Zoltán, 15. Faluba György, 16. Ooppel Imre, 17. Ihász József, 18. Klanczay Sándor, 19. dr. Dengelegi Lajos, 20. dr. Bogsch Sándor, 21. dr. Kliment Jenő, 22. Sulek József, 23. dr. Loisch János, 24. dr. Rempert Elek, 25. dr. Réz Henrik, 26. dr. Losonci Zoltán, 27. dr. Kerecsényi Dezső, 28. Renner János és 29. dr. Jánossy István.

HIRDETÉS

Bonhoeffer-konferencia

február 15-én, szerdán 10 órától az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

PROGRAM:

10.00–12.20: Szabó Lajos: Mit üzen Bonhoeffer ma?

10.20–11.30: ifj. Fabiny Tibor: A közösség mint pneumatikus valóság. Reuss András: Etika kériigma nélkül? Kránitz Mihály: Bonhoeffer és a vallási szekularizmus

11.45–13.00: Ferencz Árpád: Barth és Bonhoeffer. Korányi András: „...hogy életünket szenteljük Neked...” – követség és áldozat. Vincze Katalin: „Hadd halljuk azt a tiszta éneket...” – Bonhoeffer az imádságról

Ebédszünet

14.00–14.20: „Áldó hatalmak oltalmába rejtve” – orgonazene a zuglói evangélikus templomban, közreműködik: Finta Gergely

14.20–15.50: Interjú Lehel Ferencel – részlet Fabiny Tamás filmjéből. Béres Tamás: A vallás nélküli kereszténység jelensége a modern és posztmodern teológiák határán. Novotny Dániel: „Minden egész eltörött” – megjegyzések Bonhoeffer és Levinas „párbeszédéhez”. Csepregi András: Élet és életrajz

16.00 órától az MTA–EHE Szociálétikai és Ökumenikus Kutatócsoportjának könyvbemutatója. A Szabadulni az erőszakról című könyvet Balázs János szociológus mutatja be.

Ebédet csak előzetes jelentkezés alapján tudunk biztosítani. Jelentkezni lehet személyesen, telefonon, faxon vagy e-mailen (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.; tel.: 1/469-1051, fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu).

HIRDETÉS

Az Evangélikus Missziói Központ gondozásában megjelent a Szemerei Gábor megzenésített verseit tartalmazó hanganyag SZEMEKről szívékig címmel. A versek megzenésítése Szemerei Györgyi munkája, közreműködnek gyermekeik: Szemerei Janka, Panna és Benjámín.

Megrendelhető CD-n (1600 Ft) és kazettán (800 Ft) az Evangélikus Missziói Központ címén: 1056 Budapest, Pf. 22, telefonon: 1/400-3057 vagy e-mailben: evmis@lutheran.hu

HIRDETÉS

Hogyan evangélizáljunk nők között? címmel vezetőképzést hirdetünk meg a Magyarországi Evangéliumi Aliansz és a TBL Magyarországi Alapítvány támogatásával.

A képzés időpontja: február 17–18., pénteken 18 órától szombaton 15 óráig.

A képzés helye: Az Országos Egyházi Iroda épülete (Budapest VIII., Üllői út 24.).

A képzés ingyenes. Az előadók olyan vezetők, akik már évek óta szolgálnak evangélizációs céllal nők között. A résztvevőket különböző felekezetekből várjuk. Evangélikus nőtestvéreink útiköltségéhez – igény szerint – a Női Missziói Szolgálat hozzá tud járulni.

Jelentkezni február 10-ig a következő címen, illetve telefonszámokon lehet: MEE Női Missziói Szolgálat, 1450 Budapest, Pf. 21; 1/483-2261, 20/824-2791.

HIRDETÉS

Korunk szelleme és a keskeny út – előadás-sorozat 2006 tavaszán, hétfő esténként 18 órakor a Ráday Kollégium dísztermében (Budapest IX., Ráday u. 28.). Előadó: dr. Pálhegyi Ferenc.

- Február 13.: Reklámdömping. Hol az igazság?
- Február 20.: Materializmus, pogány spiritualizmus és bibliai emberkép
- Február 27.: A „psicho-vallás”
- Március 6.: Krisztus, Mohamed, Buddha – nem mindegy?
- Március 13.: Útvesztőben a szexuális etika
- Március 20.: A feminista ideológia
- Március 27.: A szingli jelenség
- Április 3.: Világpolgár vagy hazafi a keresztény ember?

KAR

Sok van, mi csodálatos,
De az embernél nincs semmi csodálatosabb.
Ő az, ki a szürke
Tengeren átkel,
A téli viharban
Örvénylő habokon,
S Gaiát, a magasztos istennőt,
Zaklatja a meg-megújulót
Évről évre az imbolgó ekevassal,
Fölszántva lovával a földet.

Szárnas madarak könnyűszívű
Népére, az erdő vadjaira
Készíti a hurkot,
A sósvízű tengerben lakozó
Halakat hálójával fogja meg
A férfi, ki ésszel él.
Szolgáivá tette okos leleménnyel
A hegyek meg a rétek állatait,
A lobogóhajú paripának és a bikának
Nyakába vetette igáját.

És a beszédet és a szellel
Versenyző gondolatot meg a törvényt
Tanulja, a városrendezőt,
Lakhatatlan szirteken
Tűző nap forró sugarát s a fagyot
Kikerülni ügyes, mindenben ügyes,
Ha akármilyen, ám a haláltól
Nem tud menekülni,
De gyógyírt a nehéz nyavalyákra kigondol.

Ha tud valamit valaki,
Mesteri bölcslet, újszerűt,
Van, ki a jóra, van, ki gonoszra tör vele.
Ki a földnek törvényeket ad,
Jogot, mit az isteni eskü véd,
Az a városban az első; de hazátlan,
Akinek jó, ami nem szép.
Tűzhelyemnél nincs helye,
Ne ossza meg tervét sem az velem, ki így cselekszik.

Kampánykórkép

■ PRŐHLE GERGELY

Egy évvel ezelőtt e hasábonok Hát-rébb az agarakkal címmel írtam személyes élményeim kapcsán arról, hogy miképpen válik egyre feszültebbé az egyházakat övező közhangulat, miként radikalizálódnak és merevednek meg az álláspontok mind az egyházakkal szemben álló, mind az egyházias oldalon. Akkor sem voltak már illúzióim, nem hittem, legfeljebb reméltem, hogy még időben mindenki jobb belátásra jut, sikerül visszatérni legalább a racionális párbeszédhez. Mindez azonban csak hiú remény maradt, diskurzusnak nyoma sincs, jó esetben kinyilatkoztatások, rosszabb esetben nyilvános sértegetések uralják a közbeszédet.

A jelenség nemcsak az egyház és állam viszonyában tapasztalható. Egyre harsányabb minden megnyilatkozás, a kereskedelmi televízió- és rádiócsatornák – olykor sajnos a közszolgálatiak is – ontják magukból a még csak viccesnek sem mondható blödit; a politikusok magánéleti eltévelyedései vagy akár csak családi ügyei már komolyabb médiumokban is egyre nagyobb teret kapnak; ilyen-olyan úgynevezett sztárok traktálnak minket a bölcsességekkel; egyre kevesebb a komolyan vehető megszólalás. Zoológiai ismereteim ugyan igen szerények, de agarakra már egy cím erejéig se gondolnék – az agar ugyanis elegáns, jól nevelhető állat...

A kesergésen túl

A kesergést azonban nem érdemes túlzásba vinni, hiszen nem vezet sehová. Sajnos az sem segít a jelenségek orvoslásában, ha ájtatos arccal felháborodásunknak adunk hangot. Az egyre szaporodó egyházellenes megnyilatkozásoknak és tetteknek ugyanis éppen az a céljuk, hogy megerősítsék az egyházakkal kapcsolatban sajnos nem új keletű, ráadásul nem is mindig alaptalan sztereotípiákat.

Az elmúlt hetekben számos reakció jelent meg például a Magyar Katolikus Püspöki Kar január 1-jei körlevelére, mely imaévet hirdetett meg a nemzet lelki megújulásáért. A kritikusok, akik közül a legtöbben mindig megszólalnak, ha a történelmi egyházakat lehet ostorozni, általában az apokaliptikus hangvételt és a politikai elfogultságot kéri számon.

Iványi Gábor, Majsai Tamás, Fazekas Csaba, Gábor György és társaik ügyesen forgatják a tollat, ráadásul alternatív egyházias háttérrel, vallásfilozófiai, teológiai felkészültségükkel még azok számára is meggyőzőek lehetnek, akik az „Isten igen, egyház nem” mottóval a „maguk módján vallásos” kategóriába sorolhatók. Nevezett szerzők általában úgy írnak az egyházakat érintő kérdésekről, hogy az olvasónak ne maradjanak kétségei: a történelmi egyházak és a jelenlegi parlamenti ellenzék legalábbis egy követ fújnak. Az egyházakkal kapcsolatos kormányzati döntéseket ugyanakkor nemigen kommentálják. Ezek után nem csodálkozhatunk, hogy Vallásfilozófia és a vallások társadalmi jelenléte címmel az MTA – Gábor Györgyöt is a munkatársai között tudó – Filozófiai Kutatóintézete több mint hetvenmillió forintot nyert el az oktatási miniszter által felügyelt Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal 2005. évi pályázatán. Ennyi pénzből gondtalanul lehet a jövőben a minden bizonnyal értékes tudományos publikációk mellett enyhén szólva tendenciózus publicisztikákat is írni. Ez persze nem baj, de nem árt, ha ismerjük a viszonyokat.

Nem csak az anyagilag támogatott kritikusok miatt nincsenek ugyanakkor könnyű helyzetben azok, akiknek manapság egyházi dokumentumokat kell megfogalmazniuk. A katolikus körlevél olvastán – a teológiai különbségeket most figyelmen kívül hagyva – nehéz kételkedni az írás jó szándékában, társadalmi diagnózisának alapvető helyességében, a közös imádság égető szüksé-

gességében. Még akkor is, ha mindnyájan ismerünk személyes és közösségi sikertörténeteket, népességszökkenésünk, közösségi életünk elsivatagosodása és mindaz, amiről a bevezetőben írtam, indokoltá teszi az aggodalmat.

Az egyházi dokumentumok megírásának nehézsége azonban inkább abban áll, hogy egyszerre kell a buzgó hívekhez és az elvilágiasodott tömegekhez szólani.

Templomos ember természetesen veszi a „reménytelenség bűnéről és a csüggedés kísértéséről” szóló veretes fejtegetéseket, de képzeljük csak el, hogyan csengenek e szavak egy mégoly művelt, nem hívő, de talán istenkereső fiatal technokrata fülében. A Blikken élő, Csaó, Darwin-t néző, Sláger rádiót hallgató tömegekről már ne is beszéljünk! A kritikusoknak tehát nincs nehéz dolguk, ha ráadásul egyes fordulatokat célirányosan kiragadva – az egyház ódivatúságára igyekeznek rávilágítani.

A korszerű fogalmazás, a cinikus és ravasz közélet, valamint a modern média működési módjának ismerete nélkül az egyházak sem tudják betölteni küldetésüket. Ezért is volt fontos döntés egyházunk életében, hogy az újságírás dolgaiban is jártas püspököt választottunk meg.

A körlevelet ért politikai vád szintén nem meglepő, logikája jól ismert. Ha baloldali kormányzás idején egy egyházi dokumentum negatív társadalmi jelenségekre hívja fel a figyelmet, akkor úgymond az ellenzék szekerét tolja. Fontos leszögezni: minden olyan követelés jogos, mely az egyházakon számon kéri a pártpolitikai semlegességet. A kritikus megnyilatkozások egybeesését azonban hiba lenne ez utóbbi megsértéseként értékelni, még a választási év hajnalán is.

Zéró tolerancia

A katolikus körlevél visszhangja kapcsán könnyen az a benyomásunk támadhat, hogy a kritikus hang nemcsak a katolikus egyháznak, hanem általában a történelmi egyházaknak szól. Aligha gondolhatjuk ugyanis, hogy a kritikusok többsége – vagy különösen a szélesebb közvélemény – tekintettel lenne a felekezeti különbségekre. Egy-egy ilyen akció kapcsán bizony együtt sírunk, együtt nevetünk a többi történelmi egyházzal. Ettől az akaratlan sorsközösségtől nem lehet egykönnyen megszabadulni, amint ezt az egyházi iskolák támogatásának ügye kapcsán tett, nem igazán szerencsés országos felülvizelő kísérlet is ékesen bizonyította. Fontos, hogy egy viszonylag kis egyház ügyében a saját szellemi igényességére és önállóságára, de bizonyos helyzetekben hasznos és szükséges is a katolikus és református testvéreinkkel összehangolt cselekvés. A mostani helyzet ilyen.

A közbeszéd eldurvulása ugyanis egy újabb, eddig ilyen mértékben nem tapasztalt elemmel bővült. Nemcsak a politikusok magánéletével kapcsolatos diszkréció a múlté, hanem legbensőbb, legszemélyesebb megnyilatkozásunk, az Úrtól tanult imádság is a politikai médiakampány prédájává vált. Míg a katolikus körlevél kritikájával vagy általában az egyházi megnyilatkozásokkal kapcsolatban elmondhatjuk, hogy a nagyobb közérthetőség érdekében némi könnyedség, általános nyelvi környezetünkhez való alkalmazkodás, ha tetszik a korszellelme javító szándékú tudomásulvétele javallt, a Szabad Demokraták Szövetségének országos értekezletén „Jöjjen el az én országom!” feliratú plakátja és www.azenoraszagom.hu című honlapja nem tűr meg semmiféle jóindulatú interpretációt.

Nem érdemes azon merengeni, hogy tudatosan egyházellenes politikai tartalomról van-e szó vagy „csupán” egy vakmerő reklámszakember blikkfangosnak hitt ötletéről. Zéró tolerancia: a Miatyánkkal nem szórakozunk! Egyébként akkor sem, ha történetesen egy kereszténydemokrata mozgalom akarná akár betű szerint idézni az imádság szövegét a hirdetéseiben. Akkor sem, ha címet keresnek egy mostanság moziba kerülő filmhez, és valahogy a Miatyánk kivan jut a forgalmazók eszébe. S bár nagy a kísértés, de akkor sem, ha ennek a cikknek

keresünk címet, és a szabad demokraták által megalkotott parafrázis logikáját követve a www.szabadtsalakmegagoston.hu jut az eszünkbe!

Múlt századi intelmek

Ezúttal is óvakodjunk a sommás kritikától, ne essünk abba a hibába, hogy az SZDSZ-es médiakampányt egyszerűen „odatesszük a többi közé”, az egyházias körökben „a gaz liberálisokról” gyakorta hallható szövegekhez.

Tekintettel arra, hogy e sorok írója néhány éven át a Friedrich Naumann evangélikus lelkészről és politikusról elnevezett német liberális alapítvány hazai képviselője volt, talán ésszerű, ha a szabadelvű logika szerint próbáljuk megfogalmazni a Miatyánk „nem rendeltetészerű használatával” kapcsolatos kritikát.

Fontos leszögezni: jelen esetben nem a szabad demokraták egyházfinanszírozási koncepciójáról beszélünk, mert az olyan, amilyen, de egy észérvekkel folyó vita egyik kiindulópontjának minden további nélkül tekinthető.

A liberális gondolat, a szabadság eszméje értékes része a magyar történelmi hagyománynak, egy demokratikus ország demokratikus pártja programjában pedig akár radikálisan liberális nézeteket is vallhat, függetlenül attól, hogy azok mennyire alkalmazhatók egy adott ország viszonyaira. Ennek megkérdőjelezése általában nem vezet jóra.

A kérdés tehát sokkal inkább az, hogy ha a liberális állam – helyesen – elvárja az egyházaktól a pártpolitikai semlegességet, akkor egy párt miért akarja tudatosan és főleg látványosan kirekeszteni választóinak táborából mindazokat, akik hitben élnek, és az Istennel folytatott meghitt párbeszédük mindennapos eszköze az Úrtól tanult imádság. Nem világos, hogy miért kell ilyen radikális eszközökkel megosztó kampányt folytatni, hacsak nem azért, mert a párt már nem is igazán akar másokat mobilizálni, mint akik e nyelvre hívószóra válaszolnak.

Mindenki számára tanulsággal forgatható könyv a Századvég Kiadó gondozásában a Modern ideológiák sorozatban 1993-ban megjelent Magyar liberalizmus című kötet (szerkesztette: Tőkéczi László). Kölcsey, Széchenyi, Kossuth, Deák, Eötvös József, Jászi Oszkár, Tisza István, Herczeg Ferenc, Vázsonyi Vilmos és még sokak írásai a liberalizmus hazai letéteményeseinek gondolatgazdagosságát és retorikai képességeit dokumentálják. A magyar liberális hagyomány is igen sokszínű, érdemes tehát témánk kapcsán két, egymástól lényegesen eltérő irányultságú szabadelvű politikust, illetve író, publicista gondolataiból idézni.

Vázsonyi Vilmos, aki a Nemzeti Demokrata Párt soraiban az egyik legtekinthetőbb ellenzéki politikus volt a tizenhúszas években, így fogalmaz egy 1912-es parlamenti felszólalásában: „A vallást, amelyre ezek a kis peniculusokkal törnek, mintha valaki a Himalájából szelne le földdarabkákat és apró kis játékszertaligával, szent jeleket vetve maga körül, hordaná el a törmelékét, hogy »nesze néked Himalája, íme megadtam neked!» A vallást nevezzük bárminek, nevezzük miszticizmusnak, babonának, félelemnek az ismeretlentől, félelemnek a jövődtől... reszketésnek attól, hogy lábaink alatt meginoghat a szilárd föld, nevezzük bárminek, kiirthatatlan érzés, és esztelen az, aki az Istent detronizálni akarja. Tisztelt Uraim, a vallás nekünk nem akadályunk a demokrata tanok hirdetésében, a vallás nekünk erőforrásunk, szemben a vallás néhány hűtlen szolgájával is, ezt az erőforrást mi magunktól el nem vehetjük.” A parlamenti jegyzőkönyv szerint Vázsonyi felszólalását többször is lelkes eljénzés szaktította meg.

Herczeg Ferenc, a termékeny és népszerű író 1911-ben így fogalmaz: „Ma már a szélső liberálisok is belátják... hogy a klerikális ballon soha nem dagadt volna olyan nagyra, és sohasem emelkedett volna olyan magasra, ha nem látja el a szükséges gázzal a radikalizmus.” Ez a belátás mostanság mintha kevésbé lenne tapasztalható. A ballonnak itt is, ott is csak emelkednek, az agarak – vagy mik – meg továbbra sem hátrálnak.

Megtérés

Egy ismerősöm súlyos betegségen esett át. A veszélyes, gyakran végzetes következményekkel járó szívbetegség kis híján most is tragédiát okozott. Az élet-erős, természetes, örökmozgó, tettere kész ember, aki csak nemrég lépett túl az ötvenen, a klinikai halál állapotába került. Mivel az esemény éppen kórházban, kezelés közben következett be, sikerült időben visszahozni, vagyis agyi károsodás nélkül úszta meg az újraélesztést. Igaz, utána – félelmei miatt – hosszabb ideig pszichológus segítségére szorult, mégsem rossz élményként élte meg a különleges „utazást”.

Találkozásunkkor hosszasan faggattam, s ő szívesen mesélte el a történeteket. „Olyan különös volt” – mondta. „Nem fájt semmi, nagy csönd volt és fényesség, mintha egy vakítóan fehér szobában jártam volna, amelynek a közepén orvosok álltak körbe egy embert – vélhetően engem. S láttam, ahogy megmennek. Minden nyugodt, tiszta és világos volt. Közben pedig egy film pergett le előttem: jelenetek az életemből.”

Ismerősöm világéletében – a „közönséges földi halandók” számára – rejté-

lyes munkát végzett. Olyat, amelyről korábban nem volt tanácsos, mostanság pedig nem illendő érdeklődni. Nemcsak megteremtett alkata, rövidre nyírt haja és elengedhetetlen napszemüvege emlékeztet olcsó akciófilmek ügynökeire, de titokzatos útjai, felfedhetetlen foglalkozása, engedéllyel magánál tartott fegyvere is mind azt sejtik, hogy valóban nem célszerű érdeklődni munkahelyéről, hivatásáról. Csinált, amit csinált, most nyugdíjasként a föld legjámorabb lakójává szelődött, s nemcsak kiváló társasági ember, de aligha tud tőle bárki is olyat kérni, amit – ha módjában áll – ne teljesítené.

Múltjának és lezajlott betegségének ismeretében már vártam, hogy nekiszeghessem a kérdést. Ha valaki ilyen életet élt, napi munkájában számtalan vesztéssel nézett szembe, egy rendszer és ideológia elkötelezett híve volt, távozása után meg kis híján jobblétre szenderül – szóval ennyi mindennel a háta mögött nem lenne itt az ideje „másfelé elindulnia”, nem kellene-e más alakra helyezni hátralévő életét?

Ő nem lepődött meg a kérdésen, én

azonban elcsodálkoztam azon, hogy milyen egyértelműek voltak a számára a homályos, tapogatózó mondatok. Látszott, hogy foglalkozott már a gondolattal, azonnal készen volt a felkészült válasszal: „Tényleg elgondolkoztam az eddigi életemen, és amin korábban csak nevettem, vagy amivel egyszerűen nem törődtem, most megérintett, s már egyáltalán nem tartom lehetetlennek. Tényleg lehet, hogy van valaki, aki vigyázott rám, figyelte az eseményeket. Igaz, amikor »odaát voltam«, nem találkoztam senkivel, de mintha abban a nagy nyugalomban nem lettem volna egyedül. Olyan biztosnak és biztonságosnak tűnt minden. S tudod, megvallom, már nem tűnik ostoba elmaradottságnak a vallás, mint eddig” – tette hozzá a maga egyszerű módján, kicsit lehalkítva a hangját.

Tudjuk, hogy hitünket ingyen, ajándékba kapjuk, az Úr végtelen kegyelméből, de azt is tudnunk kell, hogy a befogadás, „a kapu kitérítése” igenis a mi feladatunk, s hatalmas hibát követ el, aki halogtatja elvégezni a reábizottakat.

Ismerősöm – úgy tűnik – feleszmél.

■ GYARMATI GÁBOR

Falak

Megdöböntő kép foglalkoztat napok óta: az Amerikai Egyesült Államok és Mexikó között húzóódó, 1200 kilométer hosszú, drótsövényvel megerősített betonfal mindkét oldalán egy, a fal által kettévágott oltár. Mindkét felén tükörképszerűen úrvacsorai edények, szertartáskönyv; előttük szolgálattévő püspökök. Itt is, ott is istentisztelet folyik egyidejűleg. A falat egyszerű fakeresztek „díszítik” azok emlékére, akik életüket vesztették az örök keresztútjában, amikor – a tilalom ellenére – át akartak mászni. „Latinokról”, tehát latin-amerikaiakról van szó, akik az egyik oldalon nem tudnak megélni, a másikon pedig nem hagyják élni őket. Nem kívánatos személyek. Mégis, egy év alatt több mint egymillióan jutottak be az „ígéret földjére” – a fal ellenére.

Nem tudom egészen pontosan, hogy a ma idegenforgalmi látványosságnak számító, mintegy hétezer kilométer hosszú kínai nagy falat milyen védelmi céllal építették, de embervilágunk, amely ma is állandóan betegesen megosztásra törekszik, úgy tűnik, nem bírja elviselni az életét falak nélkül. Jézus korában a leprásoknak huszonkét, fallal körülrített palesztinai városba (és Jeruzsálemba) nem volt szabad belépniük. Zavarták volna a városképet...

Körülbelül ezzel egy időben Európát már kettévágta a rómaiak elhíresült lime, hogy megóvja a Pax Romanát a barbár germán törzsektől. Ám a barbárok mégis áthágták a falat, s Róma békeje is odavesztett.

Európa szívére a 20. században szupermodern, önkidőös tüzelésű fegyverekkel tele tömött, háromezer kilométer hosszú fal vágta ketté, „vasfüggönyökkel” és drótsövényekkel kiegészítve. Országok, városok, falvak fűtőcsőjét vágta félbe, rokonokat, barátokat, sőt családokat szakítva el örökre egymástól. A kínai nagy fal ma is áll, mert az építők kései unokáinak kell a turisták valutája a „szocialista kapitalizmus” építésére. De a mi európai falaink milliókba kerültek, és milliányi emberi áldozatot követeltek, majd sorra ledőltek. S hogy fogadkozott a közvélemény nagyobbik fele, hogy soha többé...!

Sokan el is hittük, hogy a modern emberiség végre kiverte a fejéből a falak építését. Óriási tévedtünk megint! Hónapokkal ezelőtt láttuk esténként az egyre magasított falakat, amelyeket a spanyol hatóságok az afrikai nyomorúság Európába való beáramlása ellen emeltek – afrikai konklávéjukon. Miután az áthágási kísérlet sokak életébe került, még magasabbra húzták a falat, no és a média is elhallgatott. Talán ők is szégyellik, hogy a gazdag Európa így „védekezik” előbb a kolonializmus-, majd a terror-, éhség-, korrupció-, AIDS-verte „Lázár” ellen, aki a kapuja előtt fekszik...? Vajon tartós intézmény marad-e a „spanyolfal”?

Időről időre nagy nyilvánosságot kap a Közel-Keleten betontömbökből épített fal is. Építője magát kívánja védeni; aki ellen építi, abban meg forr a méreg, s haraggal, gyűlölettel, ellenállással, szabotázzal tud csak reagálni – tehetetlenségében. Olajfaültvényeket, virágzó kerteket vág ketté könyörtelenül, családokat szakít szét, keresztényeket akadályoz abban, hogy istentiszteletre járjanak. Kinek jó ez a monstros? Tényleg védelmet jelent, vagy egyszerűen csak a „nemszeretem” szomszédot akarja teljesen kizárni?

Szinte észrevétlenül épült fel az Egyesült Államok és Mexikó közötti fal. Hivatalosan a törvényesség megőrzése érdekében, gyakorlatilag teljesen fölöslegesen: az ország közel 300 millió lakosa közül ma már 35 millió a „latinó”; óriási többségük ezen a falon „csempészte be” magát, hiszen hivatalosan évenként legfeljebb ötezret engednek bevándorolni.

Micsoda megrázó és reménykeltő kép: a falak mindkét oldalán keresztények egyszerre tartanak istentiszteletet. Emlékeznek a halottakra, és emlékeztetik a hatalmasokat, hogy mennyire fölöslegesek ezek a falak, amelyek kettévágják az oltárt. Antikváltak ezek, és a történelem során még egy fal sem maradt meg arra a célra, amelyre építették. Vér tapadt mindig is hozzájuk, és mihaszna „bábeli tornyok”. Amazt Isten ellen építették, emezeket embertársaik ellen emelik azok, akiknek szívügye az emberek megosztása, elhatárolása, kizárása és egymás elleni kijátszása. De kérdés, hogy a mi falaink is nem Isten ellen épülnek-e, amikor az „egy vérből való nemzetséget”, az ő képére teremtett emberek életét teszik lehetetlenné. Falak, falak, falak – az új évezred szégyenfoltjai?

Jerikó falai is ledőltek! De ki hajlandó ma megfújni a kürtöket?!

■ GÉMES ISTVÁN

Cilinderben a múzeumban

Maguk készítette gyöngy ékszerekben és cilinderekben jelentek meg a résztvevők az irodalmi szalonban a *Gyermekek a múzeumban* című foglalkozássorozat legutóbbi alkalmán a múlt szombaton. A Deák téri evangélikus múzeumban kézműves-foglalkozás, majd a szalon keretében irodalmi vetélkedő és egy Móra Ferenc-írás is várt rájuk *Zászkaliczky Zsuzsanna* művészettörténész jóvoltából.

BODA ZSUZSA felvétele

Kedves Gyerekek!

► Két hete indult sorozatunkban két kereszties lovagnak segíthettek a rájuk váró próbák teljesítésében. Királyuk azzal a feladattal bízta meg őket, hogy keressék meg a Tudás erdejében álló várat, amelyről egy nagyon régen íródott kódex tesz említést. Albert lovag és Pongrác lovag nem is késlekedett, azonnal útnak indult. A kódex leírása szerint nyolc feladatot kell teljesíteniük. Mindegyik próba egy-egy bibliai történethez kapcsolódik. Segítsetek nekik! Ha megoldottátok a feladatot, küldjétek el a szerkesztőség címére a megfejtést. Jutalmul minden egyes alkalommal megkapjátok a várat ábrázoló kép egy-egy darabját, így mire véget ér a sorozat, összerakhatjátok a kódexben látható képet. A megfejtéseket utólag is elküldhetitek. Címünk: Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24. A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

2.

Albert lovag és Pongrác lovag már több hete úton volt, de még mindig nem leltek meg a Példázat-tavat. Pedig a Szakáll királytól kapott kódex következő lapján azt egyértelműen ki tudták olvasni, hogy ott vár rájuk a következő próba. Sajnos ezenkívül csak egy szót tudtak kibetűzni, ugyanis a többi részt megették a könyvtárban lakó egerek. Ez a szó pedig a következő volt: *halász*.

– Tudod, Pongrác barátom, abban bízom, hogy nemsokára megtaláljuk a Példázat-tavat, mert bizony nagyon szeretném már megoldani a következő feladatot!

– Én sem vagyok ezzel másképp, Albert barátom. Bár igaz, ami igaz, pontosan nem is tudjuk, hogy mit kell tennünk. Abban reménykedem, hogy nem véletlenül említi a könyv a *halász* szót. Ő talán majd felvilágosítást tud nekünk adni.

– Odanézz, lovagúrsam! Mi csillog ott előttem? Tán csak nem a tavat értük el? De bizony, jól gondolták: a Példázat-tó partjára értek. Ám még a szájuk is tátva maradt a csodálkozástól, amikor észrevették, hogy mi zajlik ott.

A tó partján ugyanis egy nagy hálót láttak, tele hallal. A halászháló mellett sok díszes, vízzel teli edény volt. A halászok egyes halakat ezekben tettek, más halakat pedig a földön halomba dobál-

tak, és hagyták őket vergődni, míg meg nem fulladtak.

– Mi folyik itt? Mi ez a nagy pazarlás? Miért dobják ki azt a sok halat? Valami bajuk van talán? – néztek kérdésen egymásra.

– Menjünk, kérdezzük meg a legöregebb halászt, hátha ő a mi emberünk!

Nem is késlekedtek sokat, azonnal odamentek a kiszemelt férfihoz.

– Mi itt Jézus egyik példázatára tanítjuk az embereket – kezdte a magyarázatot a megszólított. – Ugyanis ő a mennyek országát egyszer egy halászháléhoz hasonlította, amely mindenféle

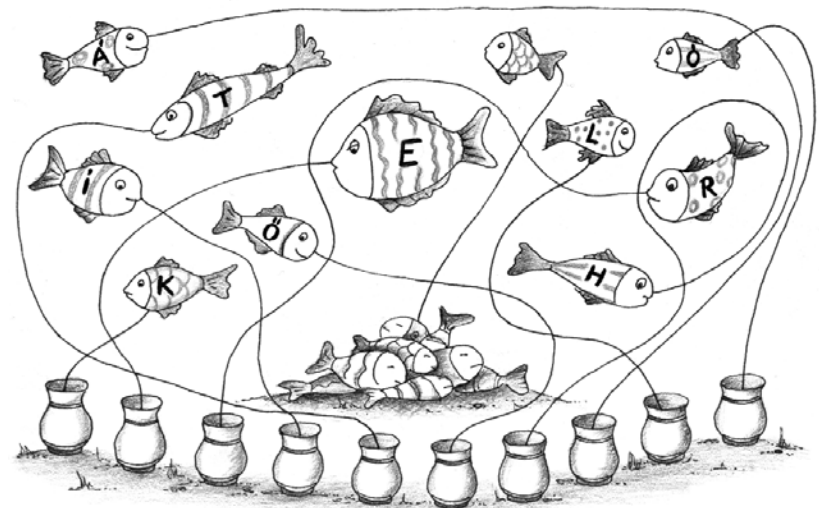
Rovatgazda: Boda Zsuzsa

halfajtát összegyűjt. Amikor megtelik, kivonják a partra. A jó halakat edényekbe gyűjtik, a rossz, hitvány halakat pedig kidobják. Így lesz majd a világ végén is: eljönnek az angyalok, és kiválogatják a jó emberek közül a rosszakat, akikre sanyarú sors vár.

– És azt nem tudod véletlenül megmondani nekünk, hogy mi lehet itt az a próba, amelyet ki kell állnunk? Ugyanis az egerek megrágták a könyvünknek azt a részét, ahol erről volt szó.

– Hát hogyan tudnám!

Segítsetek kiválogatni a halakat! Ha az edényekbe került halak betűjeleit helyes sorrendbe összeolvastátok, megtudjátok, mi ennek a halászhálónak a másik neve. Ezt a szót használta Jézus is Máté evangéliumában.

RAJZ: JENES KATALIN

HETI ÚTRAVALÓ

Jertek és lássátok Isten tetteit! Félélmesek dolgai az emberek között... (Zsolt 66,5)

Vízkereszt ünnepe után a negyedik héten az *Útmutató* reggeli igéi Isten dicsőségét hirdetik; bennük a teremtett világ Urának és az ő egyszülött Fiaának csodálatos és lenyűgöző tetteiről olvashatunk. Igen; „a hatalmas vizek zúgásánál, a tenger morajlásánál *szélesebb az Úr a magasságban!*” (Zsolt 93,4; LK) Isten tetteit az ember hittel vagy hitetlenséggel fogadja – ma is. Jézus valóságos Isten és valóságos ember; ezt láthatjuk a tenger lecsendesítésekor: este lett, fáradt volt, és a vánkonson aludt. A hajó, tudjuk, az egyház képe. Csak Jézussal juthatunk át a tulsó partra! S mert ő Isten Fia, a természeti erők felett is van hatalma: „*És elállt a vihar, és nagy csendesség lett.*” (Mk 4,39b) Jézus csendjében kiderül az ember félelmének igazi oka: a hitetlenség. „Íme, a hit és hitetlenség példája. A tanítványok megtapasztalják, hogy mi lakik a szívükben. Mert abban van a hit felségessége, hogy látja a láthatatlant. A hitetlenség meg csak azt látja, amit érzel.” (Luther) Pálék is halálos veszedelemben kerültek Ázsiában – „*azért, hogy ne önmagunkban bizakodjunk, hanem az Istenben, aki feltámasztja a halottakat...*” (2Kor 1,9) Mindhárom igeidőben érvényesnek tekintni magukra nézve Isten szabadítását! A természetlen fügefő megátkozása és hirtelen elszáradása az egyetlen csoda, ahol Jézus nem áldott; ez szintén a hit kérdését veti fel: „...*ha van hitetek, és nem kételkedtek, nem csak a fügefával tehetitek meg ezt...*” (Mt 21,21) Jézus dolgai valóban félelmesek az emberek között, de mégsem félték őt ezért Gadarában (sem), sőt „*az egész város kiment Jézus elé, és amikor meglátták, kérték, hogy távozzék el határunkból!*” (Mt 8,34). Az ördögök tudták, kicsoda Jézus – hogy ő Isten Fia –, de a hitetleneknek kétezer disznó többet jelentett két megszabadított embernél! Isten őszövénye, engedetlen népe sem félt a teremtett világ Urát: „*Eszükből sem jut, hogy féljék Istenüket, az Urat...*” (Jer 5,24) Nekünk „mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és benne bízunk!” (Luther: *Kis ká-té*) A barbárok előbb gyilkosnak, majd istennek tartották Pált, aki személyesen is megtapasztalta Urának lenyűgöző tetteit, és ő is tetti ilyet. Publiusz apja ugyanis beteg lett; „*Pál bement hozzá, és miután imádkozott, rátette a kezét, és meggyógyította.*” (ApCsel 28,8b) A barbárok véleménye megváltozott Pálról, mert nem halt bele a mérges kígyó marásába. A te véleményed megváltozott-e arról a Jézusról, aki az ősi kígyó fejére taposott, s így legyőzte a bűn, a halál és az ördög hatalmát? És Simeonnal együtt felismerted-e már a negyven nappal ezelőtt testet öltött Igében az Úr Krisztusát, és benne a minden nép számára elkészített üdvösséget? Február 2-án az újszülött Jézus templomi bemutatására emlékezhetünk, és mi is találkozhatunk vele. Ő Isten ujjával űzi ki az ördögöket, és ma is döntésre kényszerít: „*Aki nincs velem, ellenem van...*” (Lk 11,23) Isten ítéletet tart a világ fölött, és legcsodálatosabb tette: „...*az én szabadításom örökre megmarad...*” (Ézs 51,6) „Dicsérjétek tetteit...” (EÉ 49,2)

■ GARAI ANDRÁS

Szekeres Elemér

1918–2006

A csurgói evangélikus gyülekezet 2006. január 12-én 13 órakor vett végső búcsút szeretett lelkészétől, Szekeres Elemérről az edvei temetőben.

Szekeres Elemér 1918. február 25-én született Edvén. Szülőfalujában az evangélikus elemi iskolába járt, majd 1929-től a soproni evangélikus gimnázium tanulója volt; 1937-ben tett érettségi vizsgát. Teológiai tanulmányait a Pécsi Tudományegyetem Sopronban működő Evangélikus Hittudományi Karán végezte 1937 és 1941 között. Sopronban szentelték lelkésszé 1940. június 15-én. Püspöke 1941 júliusától Gyékényesre helyezte segédlelkésznek. Innen költözött át Csurgóra 1942. március 23-án, ahol először mint segédlelkész, majd mint lelkész szolgált egészen 1994. augusztus 31-ig. Innen Celdömölkre költözött, de a teljes nyugdíjba vonulás előtt még egy éven át helyettes lelkészként ellátta az ecsenyi evangélikus gyülekezet gondozását. „Ennek végeztétől, 1995. július 31-től számítom nyugdíjas időmet” – áll egyik csurgói barátjának küldött levelében, melyben ő maga írta le életrajzát a tőle megszokott szerénységgel, összesen féloldalmi terjedelemben. Visszaköltözött Celdömölkre; itt élte

nyugodt nyugdíjas éveit, míg a megfáradt szolgát Ura 2006. január 4-én hazahívta.

Több mint fél évszázados csurgói szolgálatába sok minden belefért. Hihetetlen munkabírással kezdett neki az 1947-ben önállósult csurgói gyülekezet életének megszervezéséhez. A rendszeres hittan- és ifjúsági órákon kívül fiatal felnőttekből álló színjátszó kört alakított. Aktív, a gyülekezetért tenni akaró gyülekezeti tagokkal vette magát körül. Prédikációiban a reménység és a hűség hangja mellett a tiszta, csorbítatlan evangélium szólt meg.

Szerették, de nem csak Csurgón, hiszen hosszú éveken, évtizedeken keresztül helyettesített a környező gyülekezetekben (Porrogszentkirály, Porrog, Porrogszentpál, Nagyatád, Somogyoszob). Életét és minden teltét áthatotta a Pál apostol leveléből való íge: „*Elég nekem az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.*” (2Kor 12,9) Adja meg az Isten, hogy mi, mai utódok, lelkészek és gyülekezeti tagok is megértsük: elég az ő kegyelme, s nem baj, ha kicsinek és erőtlennek érezzük magunkat, mert van, aki erőt és reményt tud adni.

■ KENDEH KIRCHKNOPF LÁSZLÓ

Búcsút vettünk dr. Pusztay Lászlótól

Nem hárihattam el egykori múzeumi munkatársam utolsó kérését: nekem kellett a zsúfolásig megtelt budavári templomban búcsút mondanom és az evangélium vigasztalását hirdetnem a kilencvenegy évesen elhunyt Pusztay László hamvai felett. Most olvasóink tájékoztatása végett ismertetni szeretném e köztisztelőben álló tudós lelkipásztor szolgálatának különböző állomásait.

A Balaton-felvidék szülőltje volt: Tapolcán látta meg a napvilágot 1915. február 1-jén. Édesapja az első világháború áldozata lett. Előbb Tapolcán, majd Budapesten – a Protestáns Országos Árvaház növendékéeként – a fásori gimnáziumban folytatta tanulmányait. Mint soproni teológus is a gyülekezet árvaházának internátusában vállalt nevelői szolgálatot, miközben cserkésztszti oklevelet is szerzett.

Két évvel lelkésszé szentelése után a halle-wittenbergi egyetemen lett ösztöndíjas. Itt az egyház ismertetőjeleiről (notae ecclesiae) szóló lutheri tanítás témakörében kutatott, majd „cum laude” minősítéssel doktori fokozatot szerzett.

Kezdő lelkészként – részint mint hitoktató – Pápán, Ecsenyben, Csurgón és Bikácson, majd a soproni hadapródiskolában mint katonalelkész szolgált. Itt a sportügyességi versenyben többek közt „nagyezüst” jelvényt is szerzett. Tábori lelkészként frontszolgálatot is kellett teljesítenie.

Első parókusi helye 1945 adventjétől kezdve a Sopron melletti Ágfalva gyülekezte volt. A háború borzalmai után újabb próbatétel várt a községre: kitelepítették a német anyanyelvű lakosokat. A sírva búcsúzó és otthon maradt evangélikusok számára hitelesen hirdette a 37. szoltár vigasztalását: „*Hagyjad az Úrra a te útadat, és bízzál benne, majd ő teljesíti.*” (5. vers; Károli-fordítás) Lelkipásztori

munkája mellett teológiai felkészültsége révén ő lett az alsó-soproni egyházmegye lelkészegyesületének és számvevőszékének az elnöke.

1954-ben a Somogy-Zalai Egyházmegye surdi gyülekezte hívta meg lelkésznek. A vend határvidék templomszerető evangélikusait nagy odaadással és jó szervezőkészséggel huszonkilenc éven át gondozta.

Surd és Liszó templomának harangjai vízkereszt ünnepe óta naponta siratták el szerett halottjukat. Belezna, Örtilos, Somogybükkösd és Zákány szórványai is hálával emlegetik egykori hűséges pásztorukat. Surd község húsz évvel onnan való távozása után azzal tisztelte meg sokéves önfeláldozó munkáját, hogy 2002-ben a falu díszpolgárává választotta.

Harmadik „parókusi gyülekezte” az Evangélikus Országos Múzeum volt. Amikor megtudtam, hogy surdi szolgálata után 1982-től nyugdíjas éveit nem messze fővárosunktól, Budakalászon fogja tölteni,

felkértem, hogy legyen állandó kiállítá-sunk tárlatvezetője. Két évtizeden át példamutató hűséggel, pontossággal, kiváló ismeretvel-tudással és alapos történeti ismeretekkel megáldva szolgált közöttünk. Úgy vélte, hogy ezen a fővárosi „szószéken” továbbra is bizonyosságot tehet Isten gondviselő szeretetéről, a Kárpát-medence magyar, német, szlovák és vend anyanyelvű evangélikusait sok vihar során is megtartó Uráról. Ugyancsak hűséges elődjétől és munkatársától, Garam Zoltántól nemcsak az evangéliumi lelkület melegségét és a magas szintű tárlatvezetés tudását vette át, hanem az *Evangélikus Életben* korábban megkezdett, *Múzeumi híradó* címmel megjelenő cikksorozat szerkesztését is.

A mindenki által szeretett „Pusztay Laci bácsit”, akinek tavaly ünnepeltük a kilencvenedik születésnapját, a Balaton-felvidék is gyászolja. Gyakori vendége volt az ősi fészeknek, Révfülöp és Kővágóörs festői vidékének. Szívén viselte a fokozatosan épülő révfülöpi templom sorsát, szerény jövedelméből anyagilag is támogatta. Talán kevesen tudják, hogy ő vetette fel először annak gondolatát, hogy az evangélikus oktatási központ *Ordass Lajos* püspökünk nevét vegye fel.

Evangélikus egyházunk testvéri szívvel osztozik a család gyászában. Kilencvenöt éves nővére, két leánya, két veje, öt unokája és öt dedunokája vett búcsút a családfőtől. A lelkész unokái: *Buday Zsolt* és *Barnabás* pedig nemcsak a budavári templom oltáránál, hanem a bényei és az arnói gyülekezetben is hálával köszönhetik meg drága nagyapjuk példamutató szolgálatát és értük mondott gyakori imádságát.

Szeretett munkatársától fájó szívvel búcsúzunk:

■ DR. FABINY TIBOR

HIRDETÉS

A Debreceni Evangélikus Egyházközség pályázatot ír ki másodlelkései állás betöltésére.

A pályázat beadásának határideje: március 20.

A szolgálatba állás tervezett ideje: augusztus 1.

A másodlelkész kiemelt szolgálati feladata lesz a Debreceni Egyetemi Gyülekezet létrehozása, életének szervezése és irányítása, valamint a kijelölt szórványokban végzett lelkései szolgálat a parókusi lelkész irányítása és segítsége mellett.

Javadalmazás: 110 000 Ft (bruttó)

Lakhatás: háromszobás, összkomfortos lakás.

A díjlevél megtekinthető, illetve arról bővebb információ kérhető a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye esperesi hivatalában (4400 Nyíregyháza, Korányi F. u. 160/a, tel.: 42/444-206), valamint telefonon a debreceni gyülekezet parókusi lelkészétől (52/534-408).

HIRDETÉS

A Zeneakadémia egyházzene tanszakára való felvétel új lehetőségei

A bolognai képzésre való áttérés előtti utolsó tanévben a tanszék új lehetőségeket biztosít a legfelső fokú egyházzenei képzés iránt érdeklődő fiataloknak. Az idei évben a jelentkezők három forma közül választhatnak.

1. Egyszakos egyetemi egyházzenei képzés (mely az engedélyezett létszámig államilag finanszírozott, azon felül költségtérítéses);

2. másoddiplomás vagy

3. párhuzamos egyházzenei képzés (például más zeneakadémiai szakkal vagy az ELTE ének-zene szakával egyidejűleg), mindkettő költségtérítéses formában. A költségtérítéses hallgatóknak megpróbálunk a befizetendő összeg egy részéig támogatást biztosítani.

Figyelem! A jelentkezés legvégső határideje február 15.!

További felvilágosítás a felsőoktatási tájékoztatóban található, illetve a Zeneakadémia tanulmányi osztályán vagy az egyházzenei tanszéken kapható (1064 Budapest, Vörösmarty u. 35. III. em. 15.; tel./ fax: 1/344-6721).

ISTENTISZTELETI REND | 2006. január 29.

Vízkereszt ünnepe után 4. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mt 8,23–27; Róm 13,8–10. Alapige: Ézs 51,9–16. Énekek: 374., 50.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Simon Attila; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) D. Székely Imre; du. 6. Bence Imre; II., Hűvösvölgyi út 193., Fehé de. 10. Herzog Csaba; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Sztójanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10.; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Kovács Áron; de. 11. (úrv., kantátazenés) Smidéliusz Gábor; du. 6. (orgonazenés) Gerőfi Gyuláné; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák, úrv.) Szpisák Attila; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Kertész Géza; VIII., Vajda P. u. 33. de. 9. Smidéliusz András; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. Smidéliusz András; Kerepesi út 69. de. 8. Tamásy Tamásné; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) Blázy Árpád; de. 11. (úrv.) Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Blázy Árpád; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. (úrv.) Blázy Árpád; Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészeg) du. 6. (úrv.) Barthel-Rúza Zsolt; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) D. Székely Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kendeh György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kendeh György; Zugló, XIV., Lócsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. Bátorovszky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11. de. 10. Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoshely, XVII., Tessedik tér de. 9. Kósa László; Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Kósa László; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Eszlényi Ákos; Rákosliget, XVII., Gözon Gy. u. de. 11. Eszlényi Ákos; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. Hulej Enikő; du. 6. (úrv.) Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. Hulej Enikő; Kíspeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budaörs, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Egy költő Erdély „zúgából...”

► Aránylag ismeretlen költőről szeretnék szólni az alábbiakban. Zajzoni Rab István a Brassó melletti Zajzon községben látta meg a napvilágot 1832. február 2-án. Az evangélikus vallású ifjú rövid, de annál gazdagabb életpályát futott be.

Szegény sorsú földművelő családba született, ám szülei a falu törekvő emberei közé tartoztak. Apja közel három évtizeden át volt egyházi gondnok, s neki köszönheti Zajzon, hogy 1828-ban új iskola épült a településen. István az elemi iskola első négy osztályát szülőfalujában végezte kitűnő eredménnyel. Aztán apja beírta a brassói Honterus szász gimnáziumba, ahol – a takarításért cserébe – ingyen lakhatott. Rövidesen elsajátította a német nyelvet, de közben a magyar klasszikusokat is olvassgatta.

Alig tizenhat éves, amikor kitör az 1848-as forradalom. Rögtön tevékenyen részt akar venni benne, de lelkesedését ha-

marosan lehűtik. Hat év múlva az érettségintűnő eredményt ér el. Ugyanezen év őszén beiratkozik a pesti egyetemre, hogy – példaképe, Kőrösi Csoma Sándor hatására – a történelmet és a keleti nyelveket tanulmányozhassa. Zajzoni Rab István is a magyarok őshazáját szeretné volna felkutatni. Közben megromlott anyagi helyzete arra készíti, hogy elhagyja Pestet. Ekkor, 1855 júliusában indul el gyalog Bécsbe.

Némi hányattatás után jut csak állás-hoz. A politikai életben bekövetkező változások Zajzonit újabb vándorlásra kényszerítik. Erdélyi körutazása után rendező sajtó alá második, *Kordalok* című verskötetét. (Az első, a *Magyarok kurtje* 1857-ben jelent meg.) Ezzel meghódítja a közönséget. A kötet három kiadást ér meg. Az újabb, nem várt politikai események hatására hazatér szülőfalujába, hogy rendezze a hazatér szülőfalujába, hogy rendezze hozzá tönkrement egészségét, és helyreállítsa anyagi helyzetét. De a magyar fővárosból kapott hírek hallatára 1859 decemberében újra felmegy Pestre. Részt vesz a zavargásokban, amiért még börtönbüntetést is szenved. Egyre sú-

lyosbodo tudóbaja arra kényszeríti, hogy ismét hazatérjen Zajzonba. A friss levegő hamar talpra állítja, így ismét Pestre megy. Ekkor rendező sajtó alá harmadik verseskötetét, a *Börtöndalokat*.

Kiújuló tudóbaja miatt 1862 márciusában újra visszautazik Zajzonba. Gyalog vág neki az útnak; április közepe táján érkezik haza. De már hiábavaló minden: 1862. május 15-én a brassói kórházban mindössze harmincéves korában örök álmra hajtja fejét.

Brassóban temették el a magyar evangélikus sírkertbe. Több mint egy évszázad múltán, 1972 nyarán holttestének maradványait szülőfaluja temetőjében helyezték el. Sírját Kőrösi Csoma Sándor dardzsilingi sírkövéhez hasonló emlékmű díszíti ezzel a felirattal: „Nemzete s neve Rab vala / De szabad lelke és dala.”

Kis falu szülőtektént, egy kis közösség szószólójaként hirdette e nép szabadságvágyát, jobb élet iránti vágyódását s a fennen lelkület reménykedő hitét, lelkesedését.

■ SALLÓ LÁSZLÓ

Az orosz alsóház végleg elfogadta a sárospataki kötetek visszaadását

Az orosz alsóház múlt pénteken végleg jóváhagyta a sárospataki református kollégium könyvtárából származó kötetek visszaadását. A 450 tagú dumában 345 képviselő szavazta meg harmadik olvasatban is az 1945-ben a Szovjetunióba vitt könyvtárakhoz, köztük ősnormatívnyok visszaadásáról szóló törvénytervezetet, még 53 honatya ellenzte; tartózkodás nem volt.

A törvény még a felsőház áldására vár, majd *Vlagyimir Putyin* elnök aláírásával léphet hatályba. A Nyizsnyij Novgorod-i Lenin Könyvtár már minden előkészületet megtett a kötetek visszaszállítására, hogy az Putyin február végén, március elején esedékes magyarországi látogatására megvalósulhasson.

A most egyetlen képviselői megjegy-

zés nélkül végleg elfogadott törvénytervezetben nem szerepel a kötetek száma. Az első olvasatban július elején elfogadott szöveg 134 kötet visszaadásáról szólt. A Lenin Könyvtárban azóta még egy kötetet megletek és besoroltak a hazakerülőkhöz. *Dienes Dénes* sárospataki könyvtárigazgató szerint magyar szakemberek az 1990-es években 146 kötetet azonosítottak Nyizsnyij Novgorodban.

A Lenin Könyvtár egyébként a tárolási-gondozási költségek törvényben előírt megtérítése mellett a múlt év végén támogatást kapott a magyar kormánytól a kötetek digitalizálásához is. Emellett a Mol Rt. frissen létrehozott oroszországi alapítványa szerdán közel egymillió dollár adományozott két múzeum helyreállításához a Voronyezsi területen, amely-

nek megszállásában a második magyar hadsereg is részt vett 1942 nyaratól 1943 eleji megsemmisüléséig. Egy új katalógus számba vette azokat a műtárgyakat, amelyeket magyar katonák szállítottak el az osztrigozsszki múzeum pincéjéből – mondta *Natalja Kompaore* igazgatónő.

A második világháború végén a sárospataki könyvtár 172 olyan kötetet tűnt el, amelyet budapesti bankokban őriztek. Az orosz álláspont szerint a visszavonuló németek hurcolták el a köteteket, majd szovjet csapatok Berlintől északra rájuk bukkantak, s egy átcsoportosítás nyomán magukkal vitték őket Gorkijba, a mai Nyizsnyij Novgorodba. Magyar szakértők szerint viszont a szovjetek közvetlenül vitték el a köteteket a budapesti bankokból.

► MTI

Isten Fia emberré lett – és az ember mivé?

Ecce homo! – mondta Pilátus Jézusra mutatva (Jn 19,5). Bizonyára nem sejtette, hogy az üdvtörténet összefüggésében mekkora jelentőségű mondat hagyta el ajkát. Jézus Krisztus az ember. Isten Fia a „második Ádám”, aki azért lett egy közülünk, hogy felragyogtassa Isten eredeti teremtő szándékát, s a megváltás által bennünk is helyreállítsa azt. – Karácsonyt megülvélve illeszkedő teológiai gondolatok húzódnak meg az ünnep szívet melengető hangulata mögött.

Első megközelítésben talán nem magától értetődő, hogy a „szeretet ünnepe” túlmutat a családi bensőségesség keretein. Örvendezünk Isten felénk megnyilvánuló szeretete fölött, és igyekszünk – gyakran már nem is tudatosított ösztönzésből – ezt a szeretetet továbbadni a hozzánk közel állókhöz. Mindeközben észre sem vesszük, hogy fokozatosan bedarál minket a konzumkarácsony mindent vásárlásba, az ebből fakadó idegességbe, türelmetlenségbe, csomagolóanyagba, végső soron eszement fogyasztásba és személtelésbe folytató embertelen kényszere.

A díszlet eldallító – a tartalom eltűnt: a császár meztelen. Az ember, aki császárként viselkedik. Pedig ő más: képmás. Isten képére és hasonlatosságára alkotott teremtmény. A Biblia legalábbis így határozza meg az embert. A kérdés most már az: hogyan határozza meg magát korunk embere? Sőt hogyan határozom meg magamat én, korunk hívő embere? Mert a „korunk embere” túlságosan tág fogalom: beletartozik az is, aki még a sötétben tapogatózva keresgéli léte értelmét, de az is, aki még sosem kérdezett, csak lovagol az élet hullámainak tetején.

Azontén én mint hívő ember hiteltelenné válok, ha nem tudatosítom magamban, hogy mit jelent embernek lenni a Teremtő elgondolása szerint. Képmás, mondhatni képviselő vagyok. Egyszerre viselem magamon, hordozom magamban mindazon jegyeket, melyek a látható világ csúcára emelnek (lélek, értelem, szabad akarat, személyes volt, én-tudat), ugyanakkor Isten küldötte is vagyok. Istené, aki partnerévé tett a teremtésben: rám bízta az élet továbbadását és a teremtett világ feletti uralmat (1Mó 1,28). Isten képviselőjeként tehát a rám bízott uralom csakis szeretetet és gondviselést jelenthet!

Bármennyire is felemelő ez a megbízás, a bűn, az emberi gyengeség gátolják kibontakozását, s ennek következtében nemcsak maga az ember, hanem az egész teremtés szenvedő alannyá vált. Karácsony evangéliuma, örömhíre ezért nem csupán az egyéni megváltottság szempontjából bír jelentőséggel, hanem az egész világ sóvárog utána. Ennek a vágyakozásnak ad hangot a bizánci szertartás egyik éneke: „Mit hozzunk neked, Krisztus Istenünk, amiért megjelen-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla

tél a földön – mint ember – éretünk? Mert minden általad teremtett lény és dolog hálaadást mutat neked: az angyalok éneket, az ég csillagot, a bölcsék ajándékokat, a pásztorok csodálatot, a

föld istállót, a pusztá jászlat, mi pedig, emberek Szűz Anyát.”

Isten Fiának emberré léte a megváltás egyetemes reményét hozta el: restaurálást a képmásnak, hogy újra hiteles képviselőként viszonyuljon ahhoz a teremtéshez, melyre addig zsarnokként tekintett. Jézus Krisztus elsőként lett engedelmes, hogy benne újjászülve és vele azonosulva mi is engedelmesekké váljunk, és belesimuljunk Isten üdvözítő tervébe, mellyel az egész teremtést abba a végkifejletbe akarja elvezetni, ahol „Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,28).

Karácsony üzenete tehát arra is rámutat, hogy többé már nem csupán a teremtő Isten képviselői vagyunk eredendően, hanem az üdvözítő Krisztus ikonjai is, azaz „krisztusiak” (christianos > keresztény > keresztény).

A bizánci kereszténység szokása ugyanezt a szemléletet kívánja szívünkbe vésní, amikor a megkeresztelt negyvennapos csecsemőt Istennek bemutatató pap az öreg Simeonnak a kisded Jézus felett mondott szavait imádkozza: „Most bocsásd el, Uram, a te szolgádat a te igéd szerint békességben, mert látták szemeim a tőled küldött Üdvözítőt...” (Lk 2,29–30) Milyen különös! Átvitt értelemben minden megkereszteltet üdvözítőnek nevezünk. Teljesen jogosan, hiszen minden

e világra született ember potenciális üdvözítő: * Isten képviselője. Összességében mint embernek és kereszténynek tehát egyszerre kell képviselnünk a teremtő Isten gondviselő szeretetét és a megváltó Isten üdvözítő szándékát.

Pál apostol megfogalmazása szerint „a sóvárgással eltel természet Isten fiainak megnyilvánulását várja, hiszen a természet is hibavalóságunk van alávetve” (Róm 8,19–20). A megtestesülés és a megváltás megtörte a bűn hatalmát a világban, de nem iktatta ki a gonosz működését. Ezért a teremtés a mai napig szenved az ember énközpontú önmeghatározásától s az ebből fakadó rossztól – végső soron a bűntől, legyen az akár embertárs, akár a természet ellen elkövetett bűn. A páli gondolat karácsony ünnepkörébe ágyazva egyaránt lehet „lelki tükör”, melybe nézve számot vehetünk eddigi életvitelünkkel, ugyanakkor jelmondat is, mely irányt szab jövőbeni elhatározásainknak. Karácsony ünnepelve nem maradhatok meg az érzelmek és a hangulat szintjén, hanem az isteni szeretet ünnepének tettekben megnyilvánuló szeretetét kell eredményeznie bennem! Ez pedig csak akkor sikerülhet, ha nagyító alatt vizsgálva egyértelművé válik számomra, melyek gyakorlati életvitelünk azok a területei, ahol – talán nem kifejezetten rossz vagy bűnös szándékkal, de szinte észrevétlenül, a sodrásnak engedve – ellentmondásba keveredtem Isten teremtő és üdvözítő elgondolásával korunk bevett életeményét követve (jólét, kényelemszeretet, élvezetek, énközpontúság és így tovább).

„Dicsőség mennyben az Istennek, béke a földön az embernek!” – hangzott egy hónapja a karácsonyi ének. Mozdítsa elő a megtestesülés evangéliuma Isten fiainak megnyilvánulását, hogy bennük hirdetessék Isten dicsősége, és általuk növekedjék az egész teremtés békecsépe.

■ MOSOLYÓGÓ PÉTER
görög katolikus lelkész

* Minden élő hitű ember hordozza a keresztet, mint Isten képviselője. Isten, aki nemcsak benne lakik, hanem benne általa üdvözítő, azaz hitre vezető munkáját viszi végbe úgy, hogy a hívő ember értelmét, akaratát és cselekedeteit uralma alá vonja, miként Pál apostol írja: „...többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem...” (Gal 2,20), illetve: „...Krisztus lakjék szívetekben a hit által...” (Ef 3,17) Erre gondol Luther is, amikor ezt mondja: „A keresztény embernek felebarátja Krisztusává kell lennie”, azaz önmagát Krisztusnak átadva meg kell tennie azt, amit üdvössége (értsd: hitre jutása) érdekében az adott helyzetben Krisztus tennie. Ez nem mond ellene annak, hogy Krisztus a keresztben egyszer s mindenkorra megtett mindent a benne hívők üdvösségéért. A hitre vezetés a mindenkor jelenben folyó része Krisztus üdvözítő munkájának. (Vég helyi Antal)

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Emlékezés és kiáltás

Tisztelt Szerkesztő Úr! Az Evangelikus Élet legutóbbi számában örömmel olvastuk Berényi Zsuzsanna Ágnes cikkét Gádor Magda szobrászművészről. Talán emlékszik még arra, hogy 2005 novemberében egyházközségünk békásmegyéri templomában, illetve a templomkertben Gádor Magda és férje, Nagy Sándor szobrászművész közös tárlatát nyitottuk meg. Az idős művész házaspár első közös kiállítása azóta is sok érdeklődőt vonzott templomunkba. Bizalommal kérjük, hogy a cikk kiegészítéseképpen szíveskedjék fölhívni olvasóközönségének figyelmét e tárlatra az alábbi szöveggel: Nagy Sándor és Gádor Magda Emlékezés és kiáltás című tárlata a békásmegyéri evangélikus templomban 2006. április 30-ig naponta 10 és 16 óra között tekinthető meg.

Fáradozásáért örömmel lepjük meg Gádor Magda találó gondolatával: „A legalapvetőbb dolgok, a bennünk élő félelem és öröm, küzdelem és összetartozás keresnek formát szoborban, rajzban. Ismételtetés és üresjárat helyett ezeket kell a lehető legjobban megvalósítani.”

Köszönettel:

BREUER KATALIN felügyelő (Budapest-Békásmegyér)

Múltidéző kalendárium

Nagyon tetszett az ünnepi számban Jásdi Beáta múltidéző kalendáriuma. A szilveszteri istentisztelet 1938-as leírása valóban odavarázsolta a Pozsonyi úti református templomba. Utána vártam, hogy a szerkesztőnk kommentárjából azt is megtudjuk majd, hogy napjainkban is tartanak-e még éjféle istentiszteletet esetleg evangélikus templomokban is.

Szerencsére csak egyet kellett lapoznom az Evangelikus Életben, s megtudhattam, hogy Budaváron kívül – ahová Solymárról utazott tizennyolc éves unokám a szüleiével együtt – még két gyülekezetben, Kispesten és Pesterzsébeten is istentiszteletet lehetett tartani az új esztendő küszöbén.

Balikó Zoltán rövid írása 1985-ből azért volt megrendítő a számomra, mert épp a napokban hallottam halálhírért. Úgy emlékszem, 1985-ben már a tüdőrák-operáció után volt, mikor a halálfélelem feletti győzelmet hirdette.

Tisztelettel:

DOBÓ JÓZSEFNÉ (Budapest)

Krisztus akaratával egyező lépés

Én mint lelkész, mint istenfélő, hívő, nyolcvankilenc éves evangélikus ember nagyon boldog vagyok. Itt van előttem az Evangelikus Élet idei harmadik száma. Az első oldalon látom a Luther-idézetet; Gáncs Péter evangélikus püspök, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát arcképe; dr. Bóna Zoltán református lelkész Itt van Isten köztünk című írását; egy számomra boldogító tudósítást arról, hogy ökumenikus imahét kezdődik dr. Erdő Péter bíboros, D. Székely Imre evangélikus püspök együttes szolgálatával; arról szóló részletes beszámolót Horváth-Hegyi Olivér tollából, hogy ezután a legcsodálatosabb hangszer, az orgona fogja a keresztény család tagjainak egymásra találását hirdetni és dicsőíteni Budaörsön...

Nemcsak bizonyosra veszem, de tudom, hogy mindenható, szerető Istenünknek, a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak az akaratával egyező, nagy lépést tettünk. Példát mutattunk a földi hatalom birtokosainak a gyűlölködő ellenségeskedés megszüntetésére, keresztény világunknak pedig az emberekhez való felebarátai jóakarát teljesítésére, a remény és a béke megőrzésére.

Erős vár a mi Istenünk! Hittestvéri szeretettel:

DR. KELEMEN LÁSZLÓ, Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon

Oratio oecumenica

Az Evangelikus Életben olvasható oratio oecumenica (általános könyörgő imádság) egyre több gyülekezet vasárnapi liturgiájába épül be.

Ez az imádság gondolati tartalmával, újat kereső mondanivalójával, tág ölelésű belső szemléletével gazdagít, de egyben – terjedelménél fogva is – egy nagy, közös könyörgést, leborulást jelent Isten színe előtt. Ez a közös leborulás a lelki megújulás forrása is lehet a gyülekezetekben.

Egy hónapban legalább egyszer kiemelten könyörgőnk hazánkért, Magyarorszáért!

KINCZLER IRÉN (Budapest)

Déli harangszó

Ezen a héten (január 30. – február 5.) minden délben a somlószerű evangélikus templom harangja szól a Kossuth rádióban.

Somlószerű Veszprém megyei község, a Somló hegy nyugati lábánál, a 8-as főúttól négy kilométerre északnyugatra fekszik. A települést az első, 13. századi oklevél Nagyszőlősnak írja, mai nevét csak 1898 után kapta meg, hogy az Ugo-csa megyei községtől megkülönböztessék. A falu a középkorban a nagyvárosnyai uradalomhoz, Kinizsi Pál és a Horváth család birtokaihoz tartozott, majd a 17. századtól a Zichyek tulajdonába került.

A reformációt követően, az 1540-es évektől már lutheri tanokat hirdető lelkész szolgált az Árpád-kori templomban. Az első, fából és sövényből épült nádfedeles templomuk az 1779. évi tűz-

vészben leégett. A ma látható barokk templom mocsaras, ingoványos, lápos telkét a Zichyek adományozták a hitűkhöz ragaszkodó szőlősieknek. A helybeliek áldozatkészségéből 1795-ben templom épült a tó közepén.

A település híres evangélikus szülőtte Döbrentei Gábor nyelvész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja és a tudós testület első titkára. Nyelvújító is volt. Új szavai, szóösszetételei közül nyolcvan ma sem nélkülözhetünk mindennapi beszédünkben.

A somlószerű evangélikus templom huszonkét méter magas tornyában két harang lakik. A délidőben megszólaló 220 kilós harangot, amelyet Seltenhofer Frigyes soproni öntődjében készítettek 1923-ban, Luther Márton domborműve díszíti.

► Forrás: Rtv Részletes

BÉRES Az egészséges emberért

Téli hidegben

Az idén január közepén köszöntött be hozzánk az igazi tél. A hőmérő higanyszála tartósan 0 fok alá süllyedt. Hideg, orkán-szerű szél söpört végig az országon, és a hóesés sem maradt el. Azonban az időjárás-előrejelzésekben sem kecseskedtek korai tavasszal, igen-igen hideg idő köszönt ránk.

Sokan vagyunk olyanok, akik sokszor nem vesszük tudomásul arról, hogy hány fokot is mutat a hőmérő higanyszála; a fiatalok télen is – pusztán divatból – szeretnek könnyű kis kabátokban járni. Persze vannak olyanok is szép számmal, akik nagyon fázósak, de hiába vesznek fel meleg sapkát, sálát, mégis áthűlnek, megfáznak. Akármelyik csoportba is tartozunk, a nátha ebben az időszakban könnyen elérheti akármelyikünket. Már csak azért is, mert ilyenkor, télen a szervezetünk kevésbé ellenálló, az időjárás miatt nem vagyunk eleget a szabad levegőn, és nem fogyasztunk annyi zöldséget, gyümölcsöt, mint nyáron. Szervezetünk vitamin- és ásványianyag-raktárai kiürülnek, immunrendszerünk legyengül. Így sokunknak elég annyi is, hogy a buszmegállóban ácsorogva átfázunk, és már kész is a baj. Másnap már tüsszögünk, köhögünk.

Ebben az időszakban remek segítséget nyújthat az Actival Max filmtabletta. Az Actival Max 31 hatóanyagot tartalmazó komplex étrend-kiegészítő multivitamin ásványi anyagokkal és nyomelemekkel. Az Actival Max fogyasztása hozzájárul a szervezet vitamin-, ásványianyag- és nyomelemtartalékainak biztosításához, ezáltal a jó közérzet és teljesítőképesség fenntartásához, az ellenálló képesség megőrzéséhez.

Az Actival Max többek között olyan összetevőket is tartalmaz, mint például a lutein, a likopin és a β-karotin. Télen többet ülünk számítógép- és televízióképernyő előtt, ami az átlagosnál jobban próbára teszi a szemünket. A lutein segít a szem egészségének és az érrendszeri épségének a megőrzésében. A likopin hozzájárul a szervezetben zajló káros oxidációs folyamatok (például az öregedési folyamatok) megakadályozásához, a β-karotin pedig a hideg időben jobban igénybe vett köröm, haj és bőr egészségének megőrzésében játszik fontos szerepet. Így lehetőségünk van arra, hogy ne csak év közben, hanem télen is megőrizzük egészségünket.

Duna Tv: Film a kárpátjai reformátusokról. Február 5-én, vasárnap 10 órai kezdettel... és a romok megépítettek... címmel 52 perces összeállítás látható a sokat szenvedett kárpátjai református egyház múltjáról és jelenéről. Horvay László püspök kalauzolásával megismerhetjük az ott folyó lelki és karitatív munkát, a cigánymissziót, az iszákosmentést, az árvaházi és iskolai munkát. Szerkesztő-riporter: Fabiny Tamás.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Zenés alkalmak lesznek a Deák téri evangélikus templomban január 29-én, vasárnap.

Kantátazenés istentisztelet 11 órakor. Műsoron: J. S. Bach: *Jesus schläft, was soll ich hoffen*. Közreműködnek: Németh Judit, Marosvári Péter, Holló Csaba, valamint a Lutheránia ének- és zenekar. Orgonán játszik: Trajtler Gábor. Vezényel: Kamp Salamon.

Ella István orgonaestje 18 órakor. Műsorán Bach, Krebs, Mozart és Schumann művei szerepelnek. Oboán közreműködik Ella Dániel.

Szeretettel hívunk minden érdeklődő fiatal február 3. és 5. között Piliscsabára, az EKE ifjúsági „kátyúmentesítő” hétvégéjére. Mottó: „Készítétek meg az Úrnak útját, egyengessétek az ő ösvényeit.” (Lk 3,4; Károli fordítás) Témánk Keresztelő János élete a következő felosztás szerint: az ígéret gyermeke, akit nagyon vártak; szolgálatban: megtérésre hív; szolgálatban: Jézusra mutat; kétségek között; akit Jézus példaként állít elénk. Bővebb információ és jelentkezési lehetőség: EKE Evangéliumi Alapítvány, 1068 Budapest, Szondi u. 95. Tel./fax: 1/332-7063; honlap: eke.lutheran.hu; e-mail: ekeal@freemail.hu.

Szeretettel hívunk mindenkit a februári gyülekezeti szeretetvendégségünkre, melyet *Gyökereink – nemzetiségi irányzatok az evangélikus egyházban* címmel tartunk február 4-én, szombaton 17.30-tól a kelenföldi gyülekezeti tanácssteremben (1114 Budapest, Bocskai út 10.). Ezen az estén a német nemzetiségi-kegyességi irányzatot szeretnénk bemutatni. Vendég előadónk: dr. Korányi András adjunktus, ifj. Harmati Béla művészettörténész és Krähling Dániel esperes. A sorozatban bemutatjuk a magyar és a szlovák nemzetiségi irányzatot is (március 4-én, illetve április 1-jén).

A Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerületének Lelkészképzési Bizottsága várja azok jelentkezését, akik a 2006. év folyamán kívánnak parókusi alkalmassági, illetve lelkészvizsgát tenni. Mindkét vizsga időpontja május 25. Jelentkezni írásban a kerület püspöki hivatalában lehet március 1-jéig (1088 Budapest, Puskin u. 12.; e-mail: south.district@lutheran.hu). A vizsgára jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak a vizsga menetéről.

2005 decemberében megjelent az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) időszakos hírlevelének legújabb száma, a *Tájéoló* (120 oldal). Szívesen megküldjük minden érdeklődőnek. A hírlevelet az ebbe@lutheran.hu e-mail címen vagy (a délelőtti órákban) az 1/400-3057-es telefonszámon lehet megrendelni.

Következő számunkban:
Régi egyházkerületek nyomában

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnák. Tel.: 1/340-8016.

Egyházi textil műhelye, Győr. Lutherkabátok, barettek, stólák, oltárterítők stb. készítése. Telefon: 20/947-6248, internet: www.raabmarkitextil.atw.hu.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb része a toronyóra. Önél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Budapesten, a Luther-udvarban, a Rákóczi úton kiadó egy 74 négyzetméteres, teljesen felújított, két szoba, konyha, fürdőszobás lakás, földszinten, zárt udvarban. Telefon, kábeltelevízió, rendőrségi riasztó, egyedi gázfűtés. Lakásnak, irodának egyaránt alkalmas. Ár: 70 Eft/hó + rezsi. Érdeklődni lehet: Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközség, telefon: 1/333-6478, 20/426-5104.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Gyermekek és csecsemők szája által építet hatalmadat. Zsolt 8,3 (Mt 21,15; Mk 4,35–41; 2Kor 1,8–11; Zsolt 99) Az egészséges emberből szeretetet, mosolyt, örömet, gyöngédséget vált ki egy piciny gyermek. Jézus szerette a gyermekeket. Magához hívta és megvédte őket a felnőttektől. Azokat szorította magához, akikről tudta: kicsiny testükben nagy hit lakozik, bűnöktől még nem szennyes lelkükben az életnek és az életet adónak járó öröm van otthon. Ilyenek által is nő és épül Isten országa. Ilyen egyszerű lelkcskek által.

Hétfő

Jöjjön el a te országod. Lk 11,2b (Dán 2,44; Mt 21,18–22; Józ 24,1–15) Isten országa elkészült. Minden lélek oda vágyik. Békesség, harmónia, csorba nélküli szeretet. Minél többen átéljük Isten közelségét e földön, annál inkább megvalósul az ő országa. Tökéletesen majd később. Valamikor. Addig is ez a – bár tökéletlen, mégis minden másnál jobb – ország jöjjön el! Ne „...az én országom!” Ne az enyém! Az ne! Inkább az övé. Az enyém hamis és gonosz. Az övé igaz és jó.

Kedd

Krisztusban Isten kiválasztott minket magának már a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Ef 1,4 (Ézs 63,9; Mt 8,28–34; Józ 24,16–28) Krisztus nélkül nem lehetnénk szentek és feddhetetlenek. Vele igen. Isten azt akarja, hogy szentek legyünk. Vagyis számára elkülönültek, olyanok, akik neki élünk. Legyen az ő akaratja a mi akaratunk, az ő terve a mi tervünk, az ő döntése a mi döntésünk. Nagyszerű élet, erős élet, boldog élet! Isten azt is akarja, hogy feddhetetlenek legyünk. Ne legyen tagkarnivalónk, senki se tudjon bennünket kikezdeni, senki ne tudjon nekünk felróni bűnt, mulasztást, vétet. Tisztességet kíván tőlünk. Szentek és feddhetetlenek legyünk. Ő ezt akarja.

Szerda

Az Úrnak, az én Uramnak nagy tetteit hirdetem, egyedül a te igazságodat emlegetem. Zsolt 71,16 (1Jn 2,29; Jer 5,20–25; Józ 24,29–33) Tényleg hirdetem? Vagy magára hagyom a zsolttárost? Kinek a dolga hirdetni az Úr tetteit? Egy mondaté, mely több ezer év óta hallatja magát? Egy biztos: jólesik olvasni. A bizonyágtétel szép. Életszerű. Kívánatos. De vajon mennyi választ el engem ettől a mondatától? Több ezer év? Talán egy pillanatot? Az is lehet, hogy már semmi. Mert ma is ezzel keltem...

Csütörtök

A nap ne menjen le a ti haragotokkal. Ef 4,26b (Zsolt 37,8; ApCsel 28,1–8; Bír 1,1–3,17–21) Megint egy féltő és védő mondat. Minket félt. Magunktól. Elsősorban indulatunktól, önigazolásunktól és öngazságunk hangos vagy hangtalan ismételtetésétől. Minket félt, a megbántottat pedig védi. Tőlünk. Elmergesedő haragunktól, gonosz tetteinktől, makacs hidegségünkől, olvadni képtelen dermedtségünkől. Milyen figyelmes mondat! Pontosan tudja, hogy Istennek csak abban a szívben van elkészített helye, ahol szeretet van. A harag kiűzi a szeretet. De az is igaz, hogy a szeretet legyőzi a haragot. Istené, igen, legyőzi. És akkor már lemehet a nap...

Péntek

Hallgasd meg imádságomat, Uram, figyelj segélykiáltásomra! Könyveim láttán ne légy néma. Zsolt 39,13 (Mk 10,48–49; Lk 11,14–23; Bír 1,27–2,5) Egy jó szó. Egy biztató felelet. Egy megerősítő mondat. Egy vigasztaló ige. Valami, amiről tudom: nem véletlen, hogy akkor és azt hallom vagy olvasom – Isten válasza imádságomra, melyről feltört kiáltásomra. Mert ő nem hagy cserben, nem engedi, hogy a végső összerokadásig nélkülözzem. Hamarabb jön. Talán sokáig hagyja, hogy vívódjak, de az összerokadás előtt megérkezik. És akkor már nem néma. Egy szót biztosan mond: szeretlek.

Szombat

Ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk. Róm 14,8 (5Móz 32,39b; Ézs 51,1–6; Bír 2,6–23) Ennél nem is kell több. Ez elég. Egy életre. Sőt utána is. Egy örök életre elegendő. Jó kimondani: az Úréi vagyunk. Mondhatja ezt egy család, egy szerelmespár, egy ifjúsági vagy imaközösség, egy gyülekezet, egy egyház, de legfőképpen személy szerint külön-külön mindenki: az Úréi vagyok. És akkor már mindegy, hogy élek vagy meghalok. Mindig nála vagyok. Ez a hit biztosságot ad. Eligazít ebben az életben. Ezért fontos és jó, hogy ez az ige szerepel a Bibliában, az Élet könyvében. Főlemel és megvigasztal. Akkor is, amikor magamra, akkor is, amikor másra gondolok.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Az Északi Evangélikus Egyházkerület újonnan megválasztott püspökének, dr. Fabiny Tamás teológiai professzornak püspöki tisztébe való beiktatására a miskolc-belvárosi (Hunyadi u. 8.) evangélikus templomban kerül sor március 25-én, szombaton 11 órakor. Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Az egyházkerület elnöksége

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 29-től február 5-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
7.45 / Hallmark Noé bárkája (amerikai film, 1999) 2. rész (80')	9.00 / m2 Válaszd a tudást! Benne: Pécs lesz Európa kulturális fővárosa 2010-ben – Ókeresztény temető, a világörökség része (60')	9.35 / PAX Beszédtema. 66. rész: Egyházak a médiában (32')	5.25 / mtv és m2 A Hajnali gondolatokban Joób Máté evangélikus lelkész hallhatjuk.
9.10 / m2 Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (ism.)	10.00 / m2 A boldog herceg Film Batthyány-Strattmann Lászlóról (30')	13.20 / PAX Nem vala kívánatos Kelenföldi passiómeditáció istentisztelet (46')	6.00 / Hallmark Kezdetben vala (amerikai film, 2000) 1. rész
10.04 / Kossuth rádió Istentisztelet közvetítése Budapestről, a budahegyvidéki evangélikus templomból. Igét hirdet Hafenscher Károly lelkész, országos irodaigazgató. (56')	13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Egyházunk rádiós felőrája interjúkkal, lelki útvalóval és missziói percekkel jelentkezik.	16.00 / PAX Rozetta, 2. rész (ZMC – 30')	12.30 / Duna Tv Isten kezében. Cigánymisszió Csobánkán (ism.) (26')
11.00 / mtv és m2 Kastl – Magyar Gimnázium (30')	15.55 / PAX Rozetta, 1. rész (ZMC – 29')	16.05 / mtv Templomi orgonák titkai, 1. rész	21.00 / m2 Utazások egy szerzetessel (magyar dokumentumfilm, 2004)
12.05 / Duna Tv Élő egyház (26')	21.00 / PAX (premier) Vámos Miklós Somlyó Györggyel beszélget (60')	19.05 / Bartók rádió Muzsikáló Európa	22.00 / Civil rádió Evangélikus félóra Lackner Eszter vezetésével
15.00 / mtv Örömhír. A református egyház műsora (35')			
20.25 / PAX Jézusnak zenélek (koncertfilm) (37')			
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
6.00 / Hallmark Kezdetben vala (amerikai film, 2000) 2. rész (104')	9.30 / PAX Az anyaméh gyümölcse jutalom, 2. rész (ZMC – 50')	6.03 / Petőfi rádió Pax rádió Beszélgetés Kádár Zsolttal, az Egervölgyi Református Egyházmege esperesével (27')	9.25 / PAX Az anyaméh gyümölcse jutalom, 4. rész (ZMC – 50')
9.25 / PAX Az anyaméh gyümölcse jutalom, 1. rész (ZMC – 50')	10.20 / PAX Rozetta, 4. rész (ZMC – 29')	9.35 / PAX Beszédtema 65. rész: Szervátültetés (32')	11.30 / mtv és m2 „Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által...” (26')
10.05 / Bartók rádió Ki az Isten, mi az Isten? Zsombor beszélgetés Takács Ámosval (25')	13.20 / tv2 Nyári vakáció (angol zenés vígjáték, 1963) (103')	10.30 / FilmMúzeum Tau bácsi (színes csehszlovák film, 1988) (90')	12.05 / Duna Tv Élő egyház (26')
12.30 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26')	15.00 / Bartók rádió Hangvarázs – válogatás az elmúlt év legszebb lemezeiből (60')	17.20 / PAX Emlékezzél meg az egész útról (44')	15.10 / mtv Örömhír. A metodista egyház műsora (30')
15.55 / PAX Rozetta, 5. rész (ZMC – 30')	16.05 / Bartók rádió Muzsikáló délután	21.50 / mtv Kisértések (magyar film, 2002) (87')	20.30 / Duna Tv Új Eldorádó (televíziós premier) (magyar dokumentumfilm, 2004) (76')
19.15 / Bartók rádió Kulturális történelem. Erdély a hadak útján, 1940–1944 (30')	18.01 / Petőfi rádió A lélek hangjai. Gospelek és spirituálék feketén fehéren (59')		
20.00 / PAX (premier) Mit ér az ember, ha... újságíró? Albert Györgyi	22.05 / Bartók rádió Összkiadás – Mozart minden műve, 14. rész (69')		

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
Évlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobszanyi Sándor (sander.dobszanyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvElet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenscher Károly ifj. – Liturgikus sarok (hifo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kőhádi Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohadi@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1282; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (116 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.